

náš vidiek

3/2009

ROČNÍK VI

ŠTVRŤROČNÍK

ČASOPIS VIDIECKEHO PARLAMENTU NA SLOVENSKU

2. informačný deň VIPA

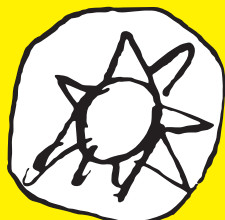
konaný 28. – 29. augusta 2009 v Nitrianskom Pravne
v rámci projektu **podporeného z PRV SR 2007-2013**

vyhodnotenie súťaže
Líderka roka 2009

Dobrá Niva
Dedina roka 2009

a mnoho iného
projekty, konferencie,
vidiecke aktivity...

VIDIECKY PARLAMENT
NA SLOVENSKU

☞ OZ Vidiecky parlament na Slovensku má nového partnera.	4
☞ Výsledky súťaže „Dedina roka 2009“	5
☞ Vyhlásenie výsledkov súťaže Dedina roka 2009 v Dobrej Nive	7
☞ Pár slov o víťaznej obci	9
☞ Po slávnosti povedali...	10
☞ Medzinárodná konferencia: Civil Society Forum v Bratislave	11
☞ Projekt Sociálneho podniku	12
☞ Žiaden vidiek na dohľad	13
☞ Slovensko-ukrajinská konferencia	13
☞ Blahobyt ohrozuje krajinu viac než bieda.	14
☞ Vodný mlyn bol prvýkrát sprístupnený verejnosti	16
☞ Vyhodnotenie súťaže Vidiecka žena -líderka roka	17
☞ List od víťazky	18
☞ Remeselnícky jarmok	19
☞ Nový projekt OZ TATRY	20
☞ CHKO Kysuce.	21
☞ Pozvánka na 2. infodeň	23
☞ Obec Nitrianske Pravno	24
☞ Úvodné prezentácie	24
☞ Rastislav Haronik, majster ľudovej umeleckej výroby	25
☞ Najčastejšie chyby v rámci I. Výzvy na predkladanie ISRÚ.	26
☞ Právne aspekty ochrany kultúrneho dedičstva vo vzťahu k vidieckemu prostrediu	28
☞ Projekt „EKOSVET“	31
☞ Predstavenie kultúrneho dedičstva na území Trenčianskeho samosprávneho kraja	32
☞ Vyhlásenie účastníkov	38

*Fotografia na titulnej strane obálky:
Brána do domu v Dobrej Nive, autor: Bc. Branislav Krajč*

*Fotografia na druhej strane:
Cena pre víťazku súťaže Líderka roka 2009*

*Fotografia na zadnej strane obálky:
Z dielne majstra Rastislava Haronika*

Ilustrácie: Ing. arch. Pavol Borodovčák

Prečo...?

V poslednej dobe túto otázku počujem často. Asi preto, že sa často rozprávam s ľuďmi. Pozývajú ma predstaviť aktivity VIPA na rôznych seminároch, konferenciách, stretnutiach. Dvakrát ročne otváram dni vidieka v Národnej rade SR. Navštevujem obce, mikroregióny. Stretávam sa s novými tvármi v rámci skvelého projektu „Informačné dni Vidieckeho parlamentu“, ktorý prináša poznatky a cenné informácie každý štvrtok do iného kúta Slovenska. Píšu, mailujú, telefonujú ... starí známi i úplne noví členovia. Prečo, prečo ...

Prečo demokracia, ktorá k nám prišla pred 20 rokmi, dala krídla podvodníkom, výtržníkom, vandalom a vôbec nemorálnym ľuďom a tých ostatných akoby priklincovala k zemi?

Prečo pracujúci ľudia v tejto krajine zarábajú, niekedy až 5x menej, ako rovnako postavení ľudia v iných krajinách?

Prečo dopustíme, aby v blízkosti našich dedín – v rómskych osadách – žili ľudia v biede, nevedomosti, špine, nedostatku hygieny, skrátka, v podmienkach horších, aké vládli v našej civilizovanej krajine v stredoveku?

Prečo politici pomocou právnických kľučiek, vytrvalo odmietajú zákon o preukazovaní pôvodu majetku?

Prečo sme začali vnímať najotrasnejšie podvodné „kauzy“, ako samozrejmu súčasť života v našej krajine?

Prečo sa ešte ani raz nepodarilo uplatniť stavebný zákon na odstránenie čiernej stavby, ktorá zohyzďuje niektorú z našich malebných dedín?

Prečo organizácie, ktoré vznikli na pomoc vidieku, namiesto spolupráce, navzájom súperia?

Prečo príjmy našej krásnej krajiny z cestovného ruchu predstavujú menej ako ¼ takýchto príjmov v susedných krajinách?

Prečo sú slovenské hypermarkety plné zahraničnej zeleniny a naši poľnohospodári obmedzujú výrobu?

Prečo tak zaostávame v čerpaní eurofondov a prečo sú pritom naše pravidlá na ich čerpanie prísnejšie ako tie bruselské?

Prečo tak málo občanov využíva svoje demokratické práva na kontrolu poctivosti úradníkov, obchodníkov, politikov?

Tých „prečo“ je oveľa viac. Odpovede chýbajú. Nevieme, nechceme, či nemôžeme reagovať? Mnohí nechcú, lebo stratili vieru v nápravu, iní chcú, ale nevedia ako, tretí by aj chceli a možno aj vedia, ale nemajú možnosti, či prostriedky. Vyzerá to beznádejne, ale nie je to tak. Keď sa všetky tri skupiny – tí čo chcú, tí čo vedia a tí čo môžu – stretnú, dajú hlavy dokopy, riešenie sa nájde. K tomu im ponúkam platformu a prostredie formou členstva v Občianskom združení VIPA SK.

Vyzerá to, že si robím lacnú reklamu: vstúpte do nášho spolku a dáme vám riešenie. Myslím to však ináč: pridajte sa a ponúknite vaše riešenia.

Mária Behanovská

COZ VIDIECKY PARLAMENT NA SLOVENSKU MÁ NOVÉHO PARTNERA

Mária Behanovská za OZ VIPA SK a Arpád Beník za Slovenskú agentúru na podporu zdravotne postihnutých občanov pri podpise Zmluvy o partnerstve

Podpisom zmluvy o partnerstve sme začali spoluprácu s občianskym neziskovým združením Slovenskou agentúrou na podporu zdravotne postihnutých občanov.

Musíme vyjadriť presvedčenie, že toto partnerstvo a budúca spolupráca je pre nás ďalšou výzvou. Zdravotne postihnutí občania si zaslúžia pozornosť a na vidieku, kde je často ich integrácia do života komunity obmedzená, o to viac. Zdravotne postihnutý človek potrebuje priestor na realizáciu, potrebuje cítiť, že je pre komunitu, v ktorej žije, potrebný a užitočný. Hľadajme a pomáhajme odstraňovať bariéry. Nielen tie, ktoré zdravotne postihnutým ľuďom sťažujú život, ale hlavne tie, ktoré sú v nás...

V Matičnom dome v Martine je do 26. 10. 2009 sprístupnená výstava „Umenie zdravotne postihnutých občanov Slovenska“ Výstavu, ktorú Slovenská

agentúra na podporu zdravotne postihnutých občanov pripravila s podporou Matice slovenskej, 30. 9. 2009 slávnostne otvoril predseda Matice slovenskej p. Jozef Markuš.

Zaujímavou prezentáciou úspešne realizovaných projektov p. Arpád Beník, predseda Slovenskej agentúry na podporu zdravotne postihnutých občanov Slovenska, poukázal na význam podpory týchto občanov prostredníctvom propagácie ich umenia, tvorivosti a zručností. Vystavované diela sú dôkazom, že ľudia so zdravotným hendikepom dokážu svojim umením potešiť každého z nás a dávajú nám príležitosť, aby sme tie bariéry v nás odstraňovali. Týmto ľuďom patrí obdiv, je potrebné ich umenie ukázať verejnosti a podporovať ich.

Vidiecky parlament na otvorení výstavy reprezentovali členovia P-VIPA Mária Behanovská, Janka Mikušáková a Ján Turošík.

Rozhovor s predsedom Matice slovenskej pánom Jozefom Markušom.

VÝSLEDKY SÚŤAŽE „DEDINA ROKA 2009“

Na konferencii „Ako ďalej, dedina...“ v marci tohto roku bol vyhlásený už 5. ročník súťaže Dedina roka. Cieľom súťaže je prezentovať úspechy, krásu a jedinečnosť slovenského vidieka a prispieť k zvyšovaniu konkurencieschopnosti a prestíže slovenského vidieka, k zvyšovaniu povedomia občianskej spoločnosti o hodnote krajiny na trhu jedinečnosti, originality a národnej hrdosti. Vyhlasovateľmi súťaže sú Slovenská agentúra životného prostredia pod záštitou Ministerstva životného prostredia SR a v spolupráci so Spolkom pre obnovu dediny a Združením miest a obcí Slovenska.

Slávnostné vyhodnotenie v Dobrej Nive.

Do súťaže sa celkom prihlásilo 12 obcí z celého Slovenska, ktoré využili skvelú príležitosť prezentovať svoje úspechy, krásy a výnimočnosť slovenskej dediny. Súťažiaci obce museli prezentovať komplexne vykonávaný rozsah obnovy dediny vo všetkých kategóriách, pričom bola hodnotená ojedinelosť a originalita prístupov a myslenia obyvateľov a užívateľov v slovenskej dedine pri uskutočňovaní obnovy v rámci trvaloudržateľného rozvoja so zreteľom na zachovanie typických črt a svojej osobitosti. Charakter kritérií a hodnotenie sa nieslo zároveň v duchu motta európskej súťaže pre rok 2010: „Nová energia pre silnú spoluprácu“.

Prihlásené obce hodnotila komisia zložená zo starostov víťazných obcí z minulých ročníkov súťaže a zo zástupcov partnerských organizácií: Ministerstvo životného prostredia SR, Slovenská agentúra životného prostredia, Spolok pre obnovu dediny, Združenie miest a obcí Slovenska, Environmentálny fond, Agentúra pre rozvoj vidieka, Slovenská agentúra pre cestovný ruch, Vidiecky Parlament na Slovensku, Národné osvetové centrum, Spoločnosť pre záhradnú a krajinnú tvorbu, DEXIA banka Slovensko, zástupcovia samosprávnych krajov.

Komisia skonštatovala mimoriadne vysokú a vyrovnanú úroveň prihlásených obcí. Všetky obce môžu byť príkladom úspešného budovania občianskej spoločnosti. Sú to obce, ktoré sa rozvíjajú aj po ekonomickej stránke, snažia sa efektívne hospodáriť a spolupracovať s miestnymi podnikateľmi. Je potrebné vyzdvihnúť miestne školstvo, ktoré sa aktívne zúčastňuje na živote obce, pričom sa úspešne rozvíja a podporuje hlavne regionálna a environmentálna výchova. Komisia skonštatovala, že sociálna oblasť sa stáva jednou z priorit obcí, o.i. hľadaním možností zapájania všetkých skupín obyvateľov do aktívneho života obcí. Obce vynikajú v oblasti udržiavania ľudových tradícií, folklóru a ich rozvíjania novými, netradičnými formami. Výrazne dominuje aktívna účasť občanov na živote obce ako životaschopnej komunity. Obce sú pripravené získavať finančné zdroje z rôznych domácich a zahraničných podporných fondov.

Potlesk pre víťaznú obec Dobrá Niva.

Potešiteľný je aj fakt, že obce sa intenzívnejšie venujú starostlivosti o celkový vzhľad, vo viacerých z nich sa prejavuje uplatňovanie adekvátneho stavebného poriadku, či regulatívov vo výstavbe, rešpektujúc identitu svojho vidieckeho prostredia. Napriek tomu je potrebné, aby obce systematicky venovali väčšiu pozornosť práve svojej vizuálnej stránke, lebo túto najviac hodnotia tam prichádzajúci návštevníci.

Komisia odporúča všetkým obciam hlbšiu a intenzívnejšiu spoluprácu s odborníkmi v záujme spracovania kvalitných projektových dokumentácií rešpektujúcich zachovanie a obnovu charakteristického vzhľadu vidieckeho sídla a krajiny.

Ceny súťaže „Dedina roka 2009“ sú čestné, udelí ich minister životného prostredia vo víťaznej obci Dobrá Niva začiatkom novembra 2009. Ocenené obce získajú zároveň nárok na dotáciu v nasledujúcom roku pri podaní úspešného projektu do Programu obnovy dediny.

Víťazná obec získava titul „Dedina roka 2009“ a s ňou právo reprezentovať Slovenskú republiku v európskej súťaži o „Európsku cenu obnovy dediny“, ktorú od roku 1990 vyhlasuje Európske pracovné spoločenstvo pre rozvoj vidieka a obnovu dediny so sídlom vo Viedni.

Výsledky podľa kategórií

Za výsledky vo všetkých súťažných kategóriách komplexne:

- 1. víťazom súťaže je a titul **Dedina roka 2009** získava obec **DOBRÁ NIVA** (okres Zvolen)
- 2. miesto obsadila obec **Prenčov** (okres Banská Štiavnica)
- 3. miesto obsadila obec **Mošovce** (okres Turčianske Teplice)
- 4. Mimoriadna cena: **Pruské** (okres Ilava) – ocenenie „Za výnimočnú, dlhodobú systémovú spoluprácu so všetkými obyvateľmi na tvorbe a rozvíjaní moderného ducha dediny“

V jednotlivých kategóriách získali obce nasledovné ocenenia:

- V kategórii „**Dedina ako hospodár**“ **Trenčianska Turná** (okres Trenčín) – ocenenie „Za vytváranie priaznivých podmienok pre dynamický socio - ekonomický a spoločenský rozvoj obce“

- V kategórii „**Dedina ako maľovaná**“ ocenenie nebolo udelené
- V kategórii „**Dedina ako klenotnica**“ **Malá Trňa** (okres Trebišov) – ocenenie „Za zachovanie a rozvíjanie výnimočných prírodných a historických hodnôt kultúrnej krajiny, tradičného hospodárenia a pohostinnosti“
- V kategórii „**Dedina ako pospolitost**“ **Slovenská Lupča** (okres Banská Bystrica) – ocenenie „Za príkladnú súdržnosť obyvateľov, moderné formy bohatého spolkového života a rozvoj tradícií“
- V kategórii „**Dedina ako partner**“ **Malé Dvorníky** (okres Dunajská Streda) – ocenenie „Za tvorbu a rozvíjanie všestranných partnerstiev prispievajúcich k dynamickému rozvoju obce“
- V kategórii „**Dedina ako hosťiteľ**“ ocenenie nebolo udelené
- Cenu za „**Starostlivosť o zeleň a životné prostredie**“ získali obce:
 - Hontianske Moravce** (okres Krupina) – ocenenie „Za prístup k využívaniu obnoviteľných zdrojov energie a technológií priaznivých pre životné prostredie“
 - Korytárky** (okres Detva) – ocenenie „Za vyvážené hospodárenie v špecifickom krajinnom prostredí a starostlivosť o krajinu“

Internetové divácke hlasovanie vyhrala obec **Okoličná na Ostrove** (okres Komárno).

Zvláštnu cenu Slovenskej agentúry pre cestovný ruch získala obec **Mošovce** (okres Turčianske Teplice) – „Za aktívne zhodnocovanie potenciálu obce pri tvorbe regionálneho produktu cestovného ruchu“

Zvláštne uznanie udelila komisia nasledovným obciam:

- Okoličná na Ostrove** (okres Komárno) – uznanie „Za vytváranie podmienok pre všestranné športové aktivity“
- Slovenský Grob** (okres Pezinok) – uznanie „Za udržiavanie tradičnej gastronómie“

VYHLÁSENIE VÝSLEDKOV SÚŤAŽE DEDINA ROKA 2009 V DOBREJ NIVE

Prvý novembrový štvrtok bola v Dobrej Nive veľká sláva! Starostka obce Marta Sýkorová prevzala z rúk podpredsedu vlády Dušana Čaploviča ocenenie Dedina roka 2009. Samozrejme, spolu s ňou sa z ocenenia tešili všetci Dobronivčania (Dobrá Niva má 1 848 obyvateľov). Veď práve vďaka nim je obec taká, aká je. Dobrá!

Moderátor slávnosti herec Juraj Sarvaš

Slávnosť moderoval herec Juraja Sarvaš, ktorý takmer každý svoj vstup obohatil veršami, ako ušitými na to, o čom práve hovoril, za čo si zakaždým vyslúžil potlesk. Ten si, samozrejme, z pódia odnášali aj nositelia a udržiavatelia ľudových tradícií v obci, folklórna skupina Dobrona, ale aj žiaci miestnej školy.

Dobronivčanom ocenenie Dedina roka 2009 odovzdal a srdečne im k nemu zablahoželal podpredseda vlády SR Dušan Čaplovič. Zdôraznil, že Dedina roka je veľmi prospešná súťaž a podporovať by ju malo nielen Ministerstvo životného prostredia SR, ale aj ďalšie ministerstvá. Tiež uviedol, že pre rozvoj obcí je dôležité aj čerpanie financií z eurofondov. Medzi mnohými ďalšími rečníkmi, ktorí nielen Dobrej Nive, ale všetkým obciam oceneným v súťaži, venovali slová pochvaly a uznania, bol aj generálny riaditeľ SAŽP Stanislav Štofko, predseda Združenia miest a obcí Slovenska Michal Sýkora, predseda Spolku pre obnovu dediny František Ďurčenka, predseda Banskobystrického samosprávneho kraja Milan Murgaš, námestník ministra pre

miestny rozvoj ČR Jiří Vačkář, predseda Spolku pro obnovu venkova Eduard Kavala a podpredseda Matice slovenskej Igor Kovačovič. No a v neposlednom rade aj starosta Liptovskej Tepličky Jozef Mezovský, ktorý odovzdal štafetu víťazov Dediny roka starostke Dobrej Nivy.

Po oficiálnej časti, sa domáci hostitelia zaskveli hosťinou. Stoly sa prehýbali všakovakými dobrotami. Nechýbala veľká torta, ani opekance s makom evokujúce blížiac sa vianočné sviatky, na ktoré sa čakalo v rade!

Treba povedať, že Dobrá Niva sa prejavila tak, ako sa na dedinu roka patrí. „Dedina sa musí prejavovať ako dobrý hospodár, partner i hosťiteľ. A ak je dedina ešte aj ako „maľovaná, klenotnica a pospolitosť“, má šancu na najvyššie ocenenia,“ hovorí manažérka súťaže Dedina roka Anna Kršáková. „V súťaži sa cení originalita prístupov, participácia obyvateľov na obnove, fantázia a odvaha, nápady

Ing. Marta Sýkorová preberá cenu Dedina roka 2009

Víťazná obec bola zároveň aj hosťiteľom slávnosti

a existencia vízií, dôraz na zachovanie typických črt a identitu prostredia.“

Tento ročník súťaže Dedina roka bol piaty, čiže také malé jubileum (súťaž sa koná každé dva roky), pri akom sa zvykne sumarizovať. „Môžeme spokojne konštatovať, že v rovnakých kultúrnych, ekonomických a spoločenských podmienkach u nás existuje veľa obcí, ktoré môžu byť príkladom a vzorom,“ povedala Anna Kršáková.

Do súťaže Dedina roka 2009 sa zapojilo 12 slovenských obcí. Hodnotiacia komisia bola zložená zo starostov víťazných obcí z minulých ročníkov súťaže a zo zástupcov partnerských organizácií, ktorými sú Ministerstvo životného prostredia SR, Slovenská agentúra životného prostredia, Spolok pre obnovu dediny, Združenie miest a obcí Slovenska, Environmentálny fond, Agentúra pre rozvoj vidieka, Slovenská agentúra pre cestovný ruch, Vidiecky Parlament na Slovensku, Národné osvetové centrum, Spoločnosť pre záhradnú a krajinnú tvorbu, DEXIA banka Slovensko a zástupcovia samosprávnych krajov. Komisia skonštatovala mimoriadne vysokú a vyrovnanú úroveň prihlásených obcí. Sú to obce, ktoré sa rozvíjajú aj po ekonomickej stránke, snažia sa efektívne hospodáriť a spolupracovať s miestnymi podnikateľmi. Na živote a dianí v obci sa aktívne zúčastňuje miestne školstvo, ktoré úspešne rozvíja a podporuje hlavne regionálnu a environmentálnu výchovu. Jednou z priorit je sociálna oblasť, vyniká

udržiavanie ľudových tradícií, výrazne dominuje aktívna účasť občanov na živote obce a potešiteľná je skutočnosť, že obce sa intenzívnejšie venujú starostlivosti o ich celkový vzhľad.

Ďalšie ocenenia získali obce Prenčov (2. miesto), Mošovce (3. miesto) a Pruské – mimoriadna cena za výnimočnú, dlhodobú systémovú spoluprácu so všetkými obyvateľmi na tvorbe a rozvíjaní moderného ducha dediny. V kategórii Dedina ako hospodár bola ocenená Trenčianska Turná, titulom Dedina ako klenotnica sa môže hrdiť Malá Trňa, kým Slovenská Lupča získala ocenenie Dedina ako pospolitosť a Malé Dvorníky ocenenie Dedina ako partner. Cenu Za starostlivosť o zeleň a životné prostredie si prevzali obce Hontianske Moravce a Korytárky. Internetové divácke hlasovanie vyhrala Okoličná na Ostrove, ktorá dostala aj uznanie Za vytváranie podmienok pre všestranné športové aktivity. Zvláštnu cenu Slovenskej agentúry pre cestovný ruch získali Mošovce. Hodnotiacia komisia ocenila uznaním aj Slovenský Grob, a to za udržiavanie tradičnej gastronómie.

Cieľom súťaže Dedina roka je prezentovať úspechy, krásu a jedinečnosť slovenského vidieka a prispieť k zvyšovaniu jeho konkurencieschopnosti a prestíže, ako aj k zvyšovaniu povedomia občianskej spoločnosti o hodnote krajiny na trhu jedinečnosti, originality a národnej hrdosti. Vyhlasovateľmi súťaže sú Slovenská agentúra životného prostredia pod záštitou Ministerstva životného prostredia SR a v spolupráci so Spolkom pre obnovu dediny a Združením miest a obcí Slovenska.

Videoreportáž zo slávnosti:

http://www.obecdobraniva.sk/?id_kat_for_menu=11439

Dokument z prijatia účastníkov súťaže Dedina roka u prezidenta republiky si môžete pozrieť na http://www.obecdobraniva.sk/?id_kat_for_menu=11797

Zdroj: ENVIROMAGAZÍN číslo 6, ročník 2009

☪ PÁR SLOV O VÍŤAZNEJ OBCI

Obec Dobrá Niva sa nachádza v Banskobystrickom kraji, v okrese Zvolen. V súčasnosti žije v obci 1.848 obyvateľov. Leží 13 km južne od mesta Zvolena v južnej časti Pliešovskej kotliny v údolí toku Neresnica. Jej chotár je takmer zo všetkých strán obklopený horami. Na západe a severozápade do chotára obce Dobrá Niva zasahuje Chránená krajinná oblasť Štiavnické vrchy, na východe a severovýchode pohorie Javorie. V katastri obce sa nachádza chránený areál Gavurky, ktorý je zároveň zaradený do sústavy siete NATURA 2000 ako územie európskeho významu.

Hlboké korene obce s bohatou históriou, znášanlivosť, partnerstvo a spolupráca sú tým, na čom obec znovu stavia. Obyvatelia obce sú hrdí na svoj pôvod a v tomto duchu vedú i ďalšiu generáciu.

Prvá písomná zmienka o Dobrej Nive (Dobruna) sa zachovala v listine kráľa Štefana V. z roku 1270. V nej potvrdzuje výsady mestečka, ktoré mu udelil na základe už dávno užívaných práv v roku 1254 kráľ Belo IV. Hrad Dobrá Niva Hrad vznikol asi v 2. polovici 13. storočia a v listinách sa spomína až v roku 1305 (dnes patrí do katastra obce Podzámčok). Obyvatelia Dobrej Nivy sa v minulosti zaoberali poľnohospodárstvom, chovom oviec a hovädzieho dobytku, pálením dreveného uhlia a furmančením. Bohato boli zastúpené mnohé remeslá. Dobrá Niva i v ťažkých rokoch si vďaka národne uvedomelým kňazom a učiteľom zachovala svoju národnú identitu, lásku k ľudovým tradíciám i rodnej reči.

Obec sa vyznačuje veľkým súborom zachovalých a funkčných ľudových obydlí a stavieb. Celé ulice majú pôvodný pôdorys a charakter. Zo stavebných pamiatok sa zachoval pôvodne románsky katolícky kostol. V kostole sú tri barokové oltáre z roku 1726, krstiteľnica zo 14. storočia (kamenná) a obraz sv. Michala z roku 1732 od maliara J. A. Schmidta. Evanjelický kostol postavili roku 1785 ako barokový tolerančný. V obci sa dodržiava súlad medzi starou a novou architektúrou, existuje regulácia novej výstavby.

Priaznivé prírodné, klimatické a historické podmienky Pliešovskej kotliny a výnimočný ľudský potenciál umožňujú obci Dobrá Niva dlhodobý a životaschopný rozvoj. V dnešnej konzumnej spoločnosti je netradičnou schopnosťou obyvateľov obce stretávať sa, združovať, vzájomne sa rešpektovať, komunikovať a spolupracovať pri formovaní ekonomického a kultúrneho života obce. To prispieva

☪ Panoráma Dobrej Nivy

k plánovaniu a realizácii efektívneho a ekologického využívania a obhospodarovania krajiny.

Obec rozumným hospodárením so svojim majetkom, spoluprácou s podnikateľmi a ich podporou získava dodatočné zdroje do obecného rozpočtu. Časť obyvateľstva obce sa zaoberá poľnohospodárstvom, časť súkromne podniká, časť pracuje či už v obci alebo v blízkych mestách Zvolen, Banská Bystrica a Krupina a to buď v závodoch, obchodoch alebo úradoch.

Hmotné – nehnuteľné prostredie výrazne dopĺňajú zachované a živé miestne kultúrne hodnoty, miestnu identitu a sebavedomie obyvateľstva dokumentujú trvalo udržateľné aktivity komunity v oblasti folklóru, remesiel, športových aktivít, predovšetkým však v oblasti regionálneho a ekologického vzdelávania.

Bohatý spolkový a spoločenský život v obci a zachovalá ľudová kultúra prispievajú k vysokej kvalite života a miestnej hrdosti. Prioritnou investíciou obce je moderná, kvalitná výchova budúcej generácie s dôrazom na spolupatričnosť k obci a ochranu životného prostredia.

Ing. Marta Sýkorová, starostka obce

PO SLÁVNOSTI POVEDALI...

Bc. Branislav Krajč, vedúci kultúrneho odd.:
...vďaka milí spoluobčania, že ste sa opätovne veľmi zodpovedne postavili k príprave slávnosti: vyzdobená sála v kultúrnom dome, úvodná recepcia v zasadačke obecného úradu, slávnostná recepcia v kultúrnom dome, prezentačné stánky našich organizácií a spolkov, dopravné značenia, napečené koláče či slané pečivo, chutný polovnícky guláš a perkelt, výstava poľovníckych trofejí, pečené jahňacie tradičná haruľa, ľudová hudba p. Miroslava Uhriča z Detvy potešili zmysly našich hostí. Vysoko hodnotím prezentácie našich organizácií a spolkov: Klub dôchodcov a invalidov, OŠK Dobrá Niva, Nohejbalový oddiel Dobrá Niva, Poľovnícke združenie Päť vrchov, Obecné lesy Dobrá Niva s.r.o., plutvová plavkyňa Katarína Červienková, Spolok dobronivských turistov, Traja králi a Májisti, Nauru, RTVŠ Dobrá Niva, ZŠ s MŠ Dobrá Niva a Dobrona, Folklórne súbory Dobrona, i Dobronka a tanec HIP – HOP škôlkárov, Pink Harmony Studio, tanečná hudobná skupina EMA, vysoko zábava občanov do neskorej noci, – všetko vydarené, úžasný zoznam ochotných ľudí a sponzorov – dúfam, že som na nič a na nikoho nezabudol...

Starostka Ing. Marta Sýkorová:
...pracovali sme ako jedna veľká súdržná a obetavá rodina, ktorej veľmi záležalo na dôstojnej reprezentácii našej obce a jej občanov pred návštevníkmi z celého Slovenska i zahraničia. Podľa ohlasov našich hostí sa nám to skvele podarilo, ďakujem Vám.

Ing. Ján Mrocek, Milan Mesiarik, OÚ Zvolen,
...bolo veľmi dobre pripravené, čím ste vytvorili pre účastníkov slávnostného odovzdávania príjemnú atmosféru. Dobrý pocit máme aj z umiestnenia obcí Hontianske Moravce a Korytárky.

Štefan Ferianc:

...ste sa pričínili o zviditeľnenie mojej rodnej obce ...Prežil som jeden z najkrajších dní môjho života.

Zrekonštruované námestie v Dobrej Nive

Iveta Kavčáková z Banskej Bystrice:

...keby nebolo tejto súťaže, ani by som nevedela, aká skvelá je Vaša dedina ... Držím palce vašej pani starostke, lebo je to skvelá žena plná odhodlania a plánov, skutočná dáma a čo je najdôležitejšie, je už aj Dobronivčanka...

Mgr. Eduard Kavala, Predseda SPOV ČR
a starosta obce Bělotín

Vážená pani starostko, ... ešte jednou ďakujem za pozvání i pohodový čas u Vás v Dobré Nivě. Přeji Vám osobně stále tolik skromného šarmu, kterým jste nás častovala a Vaším občanům hodně optimizmu v nelehké době.

MEDZINÁRODNÁ KONFERENCIA: CIVIL SOCIETY FORUM V BRATISLAVE

Trust pre občiansku spoločnosť v strednej a východnej Európe usporiadal. v dňoch 16. - 18. septembra 2009, v Bratislave medzinárodnú konferenciu Fórum pre občiansku spoločnosť (Civil Society Forum). Konferencia, cez pohľad na 20 rokov postkomunistickej reality, vytvorila priestor pre diskusiu o aktivitách, zameraných na súčasnú potrebu zmien vo svete.

Diskusia ukázala, že občan by už nemal byť len voličom a daňovým poplatníkom, ale mal by aktívne zasahovať do každodenného diania v živote spoločnosti a prijať zodpovednosť za programovanie a riadenie vývoja. Prostriedkom na uplatňovanie tohto vplyvu bežného občana by mali byť občianske združenia, spolky a mimovládne neziskové organizácie. Mottom konferencie bol výrok americkej sociologičky Margarety Mead:

„Nepochybujte, že malá skupina premýšľajúcich a angažovaných občanov môže meniť svet. Naopak, je to jediná vec, ktorú by mala robiť“

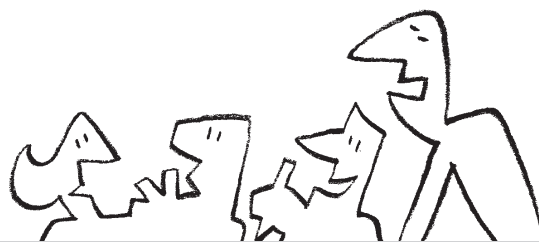
Šesť okrúhlych stolov v skupinovej diskusii hľadalo odpovede na otázky, týkajúce sa „Inšpirácie občianskych aktivít“, „Vzťahu občanov k politike“, „Vzťahu medzi Mimovládnyimi organizáciami a štátom“, „Udržateľnosti občianskej demokracie v meniacom sa svete“, „Vzťahu občianskej spoločnosti k tradičným médiám a ku kybernetickému priestoru“, „Vzťahu medzi svetom podnikania a občianskou spoločnosťou“.

Slávnostné vyhodnotenie v Dobrej Nive

Záver konferencie, ktoré sa postupne zverejňujú v tlači i na internete, sa môžu stať významnou inšpiráciou pre posilňovanie demokracie a pre aktivity Mimovládnych organizácií. Predsedníctvo OZ VIPA SK by sa malo nimi zaoberať na svojich najbližších zasadnutiach.

Ladislav Hudák

Konferencia sa konala v zrekonštruovanej historickej budove bývalej cvernovky v Bratislave

PROJEKT SOCIÁLNEHO PODNIKU

Nezisková organizácia NESsT a finančná skupina Citi vyhlásili súťaž “NESsT – Citi Sociálny Podnik 2009” zameranú na rozvoj sociálneho podnikania mimovládnych organizácií na Slovensku, v Českej republike a Maďarsku. Účelom týchto sociálnych podnikov má byť zlepšenie financovania MNO, ktoré ich vytvoria.

Projekt OZ VIPA SK, podaný do tejto súťaže, je zameraný na internetový predaj ľudových umeleckých výrobkov. Podobné projekty podali aj ďalšie neziskové organizácie. Vďaka podpore Nadácie Citi Foundation pokračujú vybrané projekty formou

seminárov, na ktorých si účastníci postupnými krokmi pripravujú svoje podnikateľské plány. Na každom seminári dostanú zadanie, vypracujú ho a predložia na odborné posúdenie zamestnancom Citi Bank, ktorí sú zapojení do projektu ako dobrovoľní konzultanti.

V poradí tretí z týchto seminárov sa konal 13. októbra v Budapešti. Prinášame z neho niekoľko fotografií.

Ladislav Hudák

ŽIADEN VIDIEK NA DOHĽAD

V dňoch 21. - 22. 9. 2009 sa konala v Bratislave – Európska konferencia obnovy vidieka 2009 s nosnou témou: (Žiaden) vidiek na dohľad. Vidiecke priestory medzi globalizáciou a suburbanizáciou“

Úvod konferencie patrilo príspevkom štyroch najvyšších predstaviteľov partnerov konferencie - Andrejovi Ďurkovskému, primátorovi hlavného mesta SR Bratislava, Vladimírovi Bajanovi, predsedovi Bratislavského samosprávneho kraja, Tiborovi Mikušovi, predsedovi Trnavského samosprávneho kraja a Erwinovi Pröllovi, predsedovi Dolnorakúskej vlády a zároveň predsedovi Európskeho združenia ARGE pre rozvoj vidieka a obnovu dediny.

„Táto konferencia je zameraná na proces pretvárania prímestských vidieckych oblastí. Nastolená problematika je vlastná mnohým európskym regiónom, no v tomto našom cezhraničnom priestore troch členských krajín EU s touto problematikou spoločne žijeme a spoločne ju môžeme aj ovplyvňovať. Preto som rád,

že týmto podujatím prispejeme k zlepšeniu ďalšej koordinácie rozvoja spoločného regiónu v srdci Európy,“ povedal v závere svojho príhovoru Vladimír Bajan.

Usporiadateľom konferencie bola Európska ARGE pre rozvoj vidieka a obnovu dediny so sídlom vo Viedni v spolupráci s Dolným Rakúskom, Bratislavským a Trnavským samosprávnym krajom a Hlavným mestom SR Bratislava. Odborne a organizačne podujatie podporili AINova a Slovenská agentúra životného prostredia.

Mária Behanovská, predsedníčka VIPA na Slovensku vystúpila na konferencii s prednáškou Obce na periférii: Výzva pre politiku! Rozhoduje kvalita života na vidieku.

SLOVENSKO-UKRAJINSKÁ KONFERENCIA

Partnerstvá pre SR-UKR cezhraničnú spoluprácu: spolupráca samospráv, ktorú organizovalo Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n.o. Bratislava/Prešov a Národný inštitút strategických štúdií, Užhorod s partnermi Mesto Košice spolu s Nadáciou na podporu občianskych aktivít Bratislava, sa konala dňa 7. septembra 2009 v Košiciach. Cieľom konferencie bolo vyhodnotiť doterajšiu cezhraničnú spoluprácu slovenských a ukrajinských samospráv, iniciovať ďalší rozvoj partnerstiev a podporiť prípravu spoločných cezhraničných projektov. Konferencia bola súčasťou rozsiahlejšieho projektu s názvom „Partnerstvo pre rozvoj: budovanie SR-UKR cezhraničnej spolupráce“, ktorého cieľom je zintenzívniť slovensko-ukrajinskú cezhraničnú spoluprácu prostredníctvom budovania kapacít, sieťovania inštitúcií a hľadania riešení na odstránenie najväčších bariér vzájomnej spolupráce týkajúcich sa Schengenskej hranice a hraničných priechodov, víz, malého pohraničného styku (MPS) a rozvoja pohraničného územia na oboch stranách SR-UKR hranice.

V úvode podujatia sa účastníkom prihovorili Vladimír Benč, zástupca Výskumného centra SFPA,

n.o., Svitlana Mytryayeva, riaditeľka NISS v Užhorode, František Knapík, primátor mesta Košice, Jurij Koliadynskiy, generálny konzul, Generálny konzulát Ukrajiny v Prešove a Peter Zvara, riaditeľ Odboru medzinárodnej a cezhraničnej spolupráce z Ministerstva vnútra SR.

Samotná konferencia prebiehala v troch paneloch, v ktorých vystúpili s príspevkami a prezentáciami zástupcovia samospráv z prihraničných oblastí Slovenska a Zakarpatskej oblasti Ukrajiny. Témami panelov boli skúsenosti slovenských a ukrajinských samospráv s cezhraničnými projektmi, schopnosť samosprávy byť lídrom cezhraničnej spolupráce a možnosti ďalšieho rozvoja slovensko-ukrajinskej cezhraničnej spolupráce samospráv a iných subjektov. Ako hosť vystúpila aj zástupkyňa predsedníctva OZ VIPA SK Eva Porubánová, ktorá v prezentácii informovala o cieľoch, aktivitách a výsledkoch činnosti občianskeho združenia Vidiecky parlament na Slovensku. V diskusii svojimi pripomienkami, návrhmi a radami zaujal prítomných staronový člen OZ VIPA SK Jozef Lipka.

Text: Dr. Eva PORUBANOVÁ

BLAHOBYT OHROZUJE KRAJINU VIAC NEŽ BIEDA

„Nášmu vidieku“ poskytla rozhovor **Ing. arch. Anna Kršáková**, riaditeľka SAŽP - Centra pre starostlivosť o vidiecke životné prostredie

► Pani riaditeľka, priblížili by ste, prosím, čitateľom Nášho vidieka činnosť organizácie, ktorú vediete?

Centrum starostlivosti o vidiecke životné prostredie v Slovenskej agentúre životného prostredia prešlo za viac ako 15 rokov existencie tejto organizácie viacnásobnými organizačnými zmenami. Pri zrode centra bola činnosť zameraná výsostne na územné plánovanie a environmentálnu regionalizáciu, neskôr na krajinno-ekologické plánovanie, obnovu dediny, tvorbu krajiny, starostlivosť o vidiecku krajinu. Našimi nosnými úlohami a projektmi je Program obnovy dediny na Slovensku, súťaž Dedina roka, Škola obnovy dediny, Implementácia Európskeho dohovoru o krajine (EDOK). V uvedených oblastiach zabezpečujeme, monitoring, osvetu, poradenstvo a vzdelávanie, štúdie a metodické podklady, propagáciu a spoluprácu na národnej i medzinárodnej

úrovni. Našou hlavnou cieľovou skupinou sú vidiecke samosprávy a odborná i laická verejnosť pôsobiaca na vidieku a pre vidiek.

► Aktivity súvisiace s Programom obnovy dediny už realizujete dlho a predpokladám, že sú našim čitateľom, dobre známe. Európsky dohovor o krajine je niečo relatívne nové. Čo je jeho podstatou?

Európsky dohovor o krajine je dokumentom Rady Európy, k podpísaniu ktorého pristúpila aj Slovenská republika. Zostavili ho múdri ľudia, ktorí si uvedomujú, že krajina podmieňuje vytváranie miestnych kultúr, je kľúčovým prvkom priaznivých podmienok pre život jednotlivca i spoločnosti a jej kvalita a rôznorodosť je našim spoločným európskym dedičstvom. Činnosti v krajine by mali smerovať k zachovaniu a udržaniu významných a charakteristických črt vyplývajúcich z historického dedičstva, prírodného usporiadania a ľudskej aktivity. Ochrana, manažment a plánovanie krajiny sú spojené s právami a povinnosťami pre každého. Verejnosť by mala zohrávať aktívnu úlohu pri formulovaní hodnôt krajiny a jej cieľovej kvality.

► Hodnota každého územia je do značnej miery daná charakterom krajiny. Ako môže ľudská činnosť krajinu pretvárať, zhodnocovať alebo poškodzovať? Ako Vy vnímate vývoj našej vidieckej krajiny a v čom vidíte jej hodnoty?

Človek žil v úzkej súčinnosti s krajinou odpradávna – svojou činnosťou ju formoval – či už negatívne alebo pozitívne. V minulosti ľudia boli doslovne závislí od krajiny, v ktorej žili. Poskytovala im predovšetkým obživu, preto veľmi šetrne a racionálne nakladali s prírodnými zdrojmi. Mali úctu a pokoru k prírode, čerpali z nej inšpirácie, žili s ňou v harmónii. Stavali domy, ktoré akoby vyrastali z krajiny, boli jej prirodzenou súčasťou. Hlavnú úlohu hrali prírodné a klimatické podmienky, danosti terénu a usporiadanie krajiny, historické udalosti a spoločenské pomery, ale hlavne spôsob hospodárenia a obživy. To všetko po stáročia formovalo krajinu a vytváralo jej typické prejavy, ktoré majú miestne až regionálne špecifiká – či už sú to rôzne štruktúry krajiny (terasové políčka a iné agrárne terasy, banské haldy, odlesnené hrebene, lúky a pastviny, aleje a ovocné sady,...), rôzne typy sídiel (radové potočné a cestné dediny, hromadné sídla, rozptýlené osídlenie s osadami a lazmi, alebo

kopanicami), rozloha a pôdorysné usporiadanie domov až po stavebné materiály a techniky obydli s prislúchajúcimi detailmi. Tak vznikali charakteristické znaky hmotnej kultúry, charakteristické črty krajiny, ktorými sa regióny navzájom od seba odlišovali, čo je doteraz základom úžasnej rozmanitosti nášho prírodného a kultúrneho dedičstva.

Postupne, v čase industrializácie a kolektivizácie sa ľudia začali od prírody odvracať, hľadali spôsoby ako ju pokoriť a prestávali jej rozumieť. Stáročiami získané skúsenosti súžitia s prírodou vedome ignorovali. Rozorali terasové polička na široké lány, ktoré na strmých svahoch nedokážu odolávať vodnej a veternej erózii. Vysušili močiare a rybníky, vodným tokom narovnali meandre a uväznili ich do betónových korýt. Začali stavať nezmyselne orientované a do terénu nevhodne osadzované domy, narúšajúce ľudskú mierku, menili sklony a tvary striech dlhodobo overené v daných klimatických pomeroch, tradičné osvedčené stavebné materiály vymieňali za moderné. Do krásnej scenérie krajiny necitlivo osadzovali fabriky a poľnohospodárske areály. Zaasfaltovali a zadrotovali krajinu, vyrúbali aleje popri cestách, na rozkvitnutých lúkach za dedinou si urobili smetiská.

► **Zdá sa, že z tohto obdobia sme sa mohli dostatočne poučiť. Uvedomujeme si aspoň teraz, že na ráz krajiny pôsobí aj vzhľad a stav ľudských sídiel?**

Naopak, krajina sa znovu prudko mení po páde totality – a mám pocit, že je to ešte dramatickejší priebeh smerujúci k devastácii hodnôt krajiny a krajinného obrazu ako predtým. Na stavby rodinných domov sme si doniesli vzory z celého sveta – v ešte typických dedinkách regiónov Liptova, Turca, Horehronia, Gemera, Hontu,... staviame kanadské bungalovy, tyrolské chaty, bavorské usadlosti, stredomorské vily, goralské koliby... Do krásnej scenérie krajiny pre zmenu osadzujeme obrovské nezmyselné billboardy, na najúrodnejšiu pôdu priemyselné parky a obchodné centrá. Panenskú prírodnú krajinu vymieňame pod tlakom peňazí a s vidinou ziskov za lyžiarske zjazdovky, apartmánové dediny, zábavné centrá, aquaparky.

► **Ako sa podieľa SAŽP na implementácii Európskeho dohovoru o krajine?**

Pôsobíme v oblasti inštitucionálneho zabezpečenia – to znamená priebežne participujeme na tvorbe legislatívy rezortu MŽP SR týkajúcej sa krajiny, pracujeme v medzirezortnej pracovnej skupine pre implementáciu EDOK, rozpracúvame jednotlivé

kapitoly pripravovaného Národného programu implementácie. Na poli propagácie, výchovy a vzdelávania pripravujeme množstvo tlačených materiálov, článkov a prednášok s cieľom šírenia informovanosti odbornej a laickej verejnosti o hodnotách krajiny. Uskutočnili sme niekoľko konferencií, seminárov, workshopov a výstav na témy ochrany, manažmentu a plánovania krajiny. Zúčastňujeme sa kurzov a zostavujeme školenia zamerané na hodnotenie krajinného rázu a využívanie kultúrnych a prírodných kvalít. Vymieňame si odborné skúsenosti v oblasti ochrany a tvorby krajiny na národnej i medzinárodnej úrovni, nadväzujeme kontakty doma i v zahraničí. V rámci odbornej podpory implementácie EDOK pracujeme na metodike charakteristického vzhľadu krajiny, pilotných štúdiách a krajinárskych prieskumoch.

► **Čo vás najviac mrzí, alebo trápi na vzťahu ku krajine?**

To, že zabúdame na naše úžasné dedičstvo v podobe ľudovej architektúry a staviteľstva, ktoré majú miestne a regionálne špecifické a typické prejavy v materiáloch, tvaroch, proporciách, štruktúrach, a ktoré stále čakajú na svoju rehabilitáciu a zhodnotenie v novej výstavbe, či rekonštrukcii.

To, že postupne zabúdame na pôde gazdovať, a krajina rýchlym tempom zarastá a pustne. Stáročia trvajúci zápas našich predkov o pôdu pomaly, ale isto prehrávame.

Zdá sa, že blahobyť ohrozuje krajinu viac než bieda...

VODNÝ MLYN BOL PRVÝKRÁT SPRÍSTUPNENÝ VEREJNOSTI

O tom, že je lepšie raz vidieť ako stokrát počuť, sa mohlo presvedčiť množstvo ľudí, ktorí v sobotu (29. augusta) navštívili obnovený vodný mlyn v obci Veľké Teriakovce. Počas prehliadky, ktorá sa konala v rámci Dní obce Veľké Teriakovce, si mohla verejnosť pozrieť jeho priestory po prvýkrát aj z vnútra. Aj napriek tomu, že nešlo o oficiálne otvorenie mlyna, účasť ľudí nás prekvapila. Ďakujeme.

Súčasťou prehliadky vodného mlyna bola aj výstava fotografií z rekonštrukcie mlyna a ukážky práce šikovných rúk Teriakovčanov. Priestory mlyna dopĺňalo aj niekoľko starých predmetov a náradí, ktoré boli do mlyna darované ľuďmi z regiónu a v budúcnosti budú súčasťou regionálneho múzea, ktoré sa bude v mlyne nachádzať. Zber starých predmetov, ktoré sa kedysi využívali v domácnosti, na poli alebo pri remeselných činnostiach, stále pokračuje. Rovnako nás zaujímajú aj staré fotografie z rodinných udalostí, z podujatí v obci, z prác na poli a pod.

Cieľom prehliadky bolo blížiť ľuďom najmä výsledky stavebných prác, ktoré sa na mlyne vykonali, ale aj plánované využitie jednotlivých priestorov mlyna. V najbližších týždňoch budú ukončené stavebné práce. Po nich budeme pokračovať čistením a ošetrovaním starých predmetov, spracovaním informácií o histórii mlynárstva, obce i regiónu, spracovaním informačných panelov a zariadením priestorov mlyna.

Projekt rekonštrukcie vodného mlyna a jeho následného využitia vo forme regionálneho múzea, dielni tradičných remesiel, vzdelávacích priestorov a informačného centra prebieha od novembra 2007. Občianske združenie OZVENY Hrachovo získalo na jeho rekonštrukciu a časť vybavenia viac ako 565 tis. EUR (17 mi. SK) z EHP a Nórskeho finančného mechanizmu. Oficiálne ukončenie projektu a otvorenie mlyna je naplánované na leto 2010.

Chýbajúce financie spôsobené nepredvídanými nákladmi a kurzovými stratami sa snažíme získať cez ďalšie projekty. Jeden z nich nebol úspešný, ďalší bol podporený sumou 1 000 EUR (30 126 SK) a na výsledky ďalšieho z nich stále čakáme. Dúfame, že do otvorenia mlyna sa nám podarí tento problém vyriešiť.

Bc. Miroslava Kubaliaková, o. z. OZVENY Hrachovo

☉ VYHODNOTENIE SÚŤAŽE VIDIECKA ŽENA -LÍDERKA ROKA

Nominácie

Do súťaže došlo 16 nominácií v štyroch kategóriách:

- ▶ žena – aktivistka
- ▶ žena – politička
- ▶ žena – podnikateľka
- ▶ žena – remeselníčka

Vyhodnotenie

Komisia zasadla dňa 7. 10. 2009 a na základe kritérií súťaže posúdila prácu nominovaných, ich skúsenosti, komunikáciu s verejnosťou, miesto bydliska a pôsobenia (vidiek, mesto) a voľnočasové aktivity.

V kategórii Žena aktivistka tretieho sektora komisia vybrala víťazku, ktorou sa stala **Mária Litunová**, Staré 120, okr. Michalovce, ktorá je riaditeľkou MŠ, aktívne pôsobí vo svojej dedinke na východnom Slovensku. Mimo kultúrnych aktivít do ktorých sa zapájala od detstva, sa venuje aktivitám v oblasti kultúry, jej myšlienky sú prospešné v obci, zozbierala a vydala publikáciu ľudových piesní s názvom „Priadky zo Starého“. Mimo týchto aktivít organizuje v obci 13 akcií pre všetky vekové kategórie a záujmové skupiny. Permanentne robí akcie pre dedinu napr. na Deň detí organizuje akciu Biely Deň – Mliečny sen, Jarmok dobrej nálady, Mikuláš v kostole a Kántry bál pod lesom.

V kategórii Žena politička, víťazkou sa stala **Etela Michlianová**, č. 84 Zalaba, 937 01, starostka

obce od roku 1991. V nominácii navrhovateľka, priateľka jej dcéry, píše, že nominantka „pracuje plných 7 dní v týždni, tak povediac či je piatok alebo sviatok. Je neskutočne vynaliezavá a ľudia si ju veľmi vážia“. V obci so 170 obyvateľmi, kde je obrovská núdza o finančné zdroje, bolo mimoriadne ťažké zabezpečiť prostriedky na obnovu obce, najmä Kultúrneho domu, kostola, amfiteátra. Dokonca získala do obce talianskeho investora a vytvorila tak nové pracovné miesta pre obyvateľov obce v ovocinárstve. Neprestáva organizovať kultúrne aktivity.

V kategórii Podnikateľka, víťazkou sa stala **Mária Balačinová**, Košťany nad Turcom, 038 41. Nominovaná opustila prácu ekonómky a začala podnikat. Peče krásne perníky. Je pozoruhodné že mala odvahu v tomto neľahkom odbore podnikat a uživiť seba a svoju rodinu. Je to kreatívna, milá a tvorivá osoba, ktorá s hrdosťou reprezentuje svoj región aj celé Slovensko

V kategórii Remeselníčka, víťazkou sa stala **Ludmila Bátorová** z Velkej Lehoty č. 42/651, 971 01 Prievidza, ľudová umelkyňa, ktorá sa už 31 rokov stará o svoju ťažko postihnutú dcéru. 20 rokov sa venuje maľovaniu kraslíc, kde svoju výnimočnú zručnosť pretvorila do takej dokonalosti, že reprezentuje Slovensko aj v zahraničí. Aj jej nominácia na udelenie titulu Vidiecka žena Líderka roka Slovenska v kategórii remeselníčka prišla zo zahraničia.

LIST OD VÍTAZKY

V Zalabe dňa 18.10.2009

Milá p. predsedníčka
Vidieckeho parlamentu na Slovensku.

V prvom rade Vás čo najsrdečnejšie pozdravujem a želám veľa zdravia, rodinného pohodlia a úspechu v práci.

Rada by som sa Vám poďakovala za vysoké ocenenie a príjemné posedenie vo Vašej spoločnosti. Veľmi mi to prekvapilo a pravdu povediac – nie som zvyknutá na takéto ocenenie mojej práce... Zrejme čo zabezpečujem aj nad moje sily ľudia, ktorí ma obklopujú berú, ako samozrejmosť. Takže teraz som bola mielo prekvapená.

Mám rada svoju prácu, mám rada ľudí s ktorými sa denne stretávam. Nie, že by som sa doma nudila resp. zle cítila, ale každé ráno sa teším do práce.

Občania hlavne v tomto období sa mi zverujú rôznymi problémami či sa to týka finančných, zdravotných, alebo iných, ktoré im zťažuje psychiku. Pokiaľ im viem pomôcť a o to sa vždy snažím, mám z toho dobrý pocit.

Po úspešných podujatiach, ktoré zabezpečujem pre verejnosť mi stačí, keď vidím úsmev na tvári detí, starších, ale všetkých účastníkov, zabudnem na únavu a dodá mi to znovu veľa síl.

Najradšej mám predvianočné podujatia, ktoré organizujeme pre deti a dôchodcov. Pri odovzdaní darčiekov v ich očiach vidím rovnaký lesk, akoby seniori znovu prežívali vek detstva. Najväčší pokoj v duši mám, keď na Vianoce než si sadnem s rodinou k sviatočnému stolu, prejdem cez dedinu a vidím pokoj v každom dome, ako sa postupne rozsvietia vianočné stromky a chystajú sa prežiť najkrajší večer v roku, keď je rodina spolu.

Okrem toho, že mám rada ľudí, takisto milujem zvieratá. V mojej domácnosti sa takmer všetok druhov zvierat nachádza počnúc od hrabavej, kozičky, zajacov a holubov. O jedného slepého holuba sa už 2 roky denne starám a viem, že je odkázaný na moju pomoc. Z okolitých obcí, keď sa chcú zbaviť psíkov, vyhodí ich v mojej obci, lebo vedia, že pre nich nájdem dobrú gazdu a nebudú utratení. Aj v záhrade si vypestujem všetko s vlastnými rukami a veľkú radosť mám, keď mojej rodine (je

nás 11) na stôl vyložím čerstvú zeleninu, ovocie čo je výsledkom mojej práce. Vtedy zabudnem na veškerú únavu.

Občas mi známi kladú otázku, ako to všetko stíham? Denne spávam max. 5 hodín a využívam každú chvíľu na aktívnu činnosť. Veď príroda ponúka strašne veľa možností, len treba sa zohnúť a brať. Aj k rastlinám mám kladný postoj. Ťažko mi je na srdci, keď mám vydať rozhodnutie na výrub stromov, lebo v mojej záhrade oberám hrušky, jablká, ktoré ešte vysadil môj pradeda, dedo a otec a z takého stromu brať ovocie je dobrý pocit.

Moja obec má iba 175 obyvateľov a žijú tu väčšinou starší občania. Vzhľadom na nízky príjem do obecnej pokladne sa snažím pre nich zabezpečovať to čo nestojí veľa peňazí. Z praxe viem, že to môže byť iba kultúra. Organizujem rôzne festivaly a iné podujatia, kde vystupujú jednoduchí ľudia z obcí / aj zo susedných / a pre mňa je to hodnota. A verte mi, že väčšia ako keby vystupovali profesionáli. Snažím sa mojich občanov obdarovať duchovnými hodnotami, lebo si myslím, že niekto môže prísť o dom, pozemok, auto, ale keď má duchovné hodnoty osvojené, je bohatší ako ktokoľvek s tisíckami eur vo vrecku. Rada pozývam občanov aj z druhých obcí, aby sa navzájom spoznali, osvojili si tradície druhých. Cez zimné obdobia mám pekné spomienky na večere piesní, kde sa naučíme veľa starých ľudoviek a ľudia sa dobre cítia pri masťom chlebe s cibuľou, pagáčikoch a dobrom víniku. V rámci akcie „Spoznaj susedné obce“ vystavujeme ručné práce, kroje, tradičné jedlá čo ešte piekli naše babky

Takto si žijem v tejto malej dedinke, ktorú lemujú orgovány, agátový les, kde ešte v oknách kvitnú muškátle, mačky behajú na dvore a ľudia si pre druhých nájdu čas a pochopenie.

Na vidieku ešte ľudia, keď prechádzajú vedľa seba sa pozdravia a spýtajú sa, ako sa máte, a čo je viac, ako denne stretnúť hlavne v dnešnom období takých ľudí.

Ešte raz Vám veľmi pekne ďakujem za všetko.

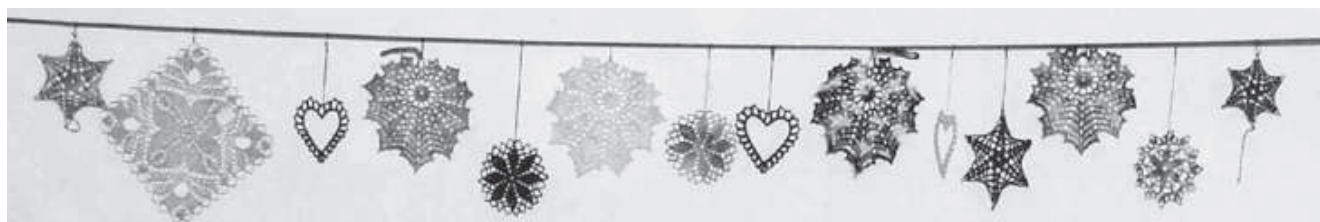
S úctou

Etela Michlianová

REMESELNÍCKY JARMOK

Výbor pre aktivity vidieckych žien zorganizoval v dňoch 2.-5.októbra 2009 už druhú účasť na remeselníckom jarmoku v meste Eichstätt v Bavorsku.

NOVÝ PROJEKT OZ TATRY

Základným cieľom projektu „Voda – učme sa jej rozumieť“ je zapojenie mladých ľudí do monitoringu životného prostredia v ich bezprostrednom okolí, s dôrazom na ochranu vodných tokov a vodných zdrojov v krajine. Do projektu bude zaradených 15 prihlásených monitorovacích skupín zo základných a stredných škôl, resp. iných neformálnych skupín.

Tieto skupiny by mali byť spôsobilé min. v rokoch 2010 – 2012 realizovať praktický monitoring životného prostredia zameraný na:

Monitoring vodných tokov z hľadiska kvality povrchových útvarov vôd, a to v súlade so zákonom NR SR č. 364/2004 Z. z. o vodách (tzv. vodný zákon) a Rámcovej smernice o vodách. Študenti budú zisťovať bodové a plošné zdroje znečistenia povrchových útvarov vôd: tečúce žumpy, nelegálne výpusty z priemyselných podnikov, úniky látok z tzv. pevných hnojísk, a pod. Zistenia budú zasielať v reálnom čase OZ TATRY, ktoré ich bude po spracovaní odovzdávať príslušným orgánom štátnej správy životného prostredia.

Monitoring nelegálnych skládok odpadov, a to v súlade so zákonom NR SR č. 223/2001 Z. z. o odpadoch. Zistenia budú zasielať v reálnom čase OZ TATRY, ktoré ich bude po spracovaní odovzdávať príslušným orgánom štátnej správy životného prostredia.

Monitoring zameraný na biodiverzitu a jej ochranu: monitoring brehových porastov, invázných druhov rastlín, Trentov index, monitoring zimného pobytu vtáctva na veľkých riekach, a pod.

K realizácii aktivít dostala monitorovacia skupina od OZ TATRY prenosné kompaktné laboratórium pre analýzu vody (hodnota zariadenia cca 310,00 €), publikácie v hodnote 30,00 €, metodické materiály pre výchovno – vzdelávaciu a terénnu činnosť.

Projekt bol podporený Ministerstvom školstva SR v rámci ENVIROPROJEKTOV 2009.

Mgr. Rudolf PADO,
predseda a projektový manažér
OZ TATRY

CHKO KYSUCE

Vyhlásenie: 1984

Rozloha: 65 462 ha

Geomorfologický celok: Kysucké Beskydy, Turzovská vrchovina, Javorníky, Kysucká vrchovina

Okresy: Bytča, Čadca, Dolný Kubín, Považská Bystrica, Púchov, Žilina

Zaujímavosti: je výskyt povrchového výronu ropy v Korní a pieskovcových gúl, známych najmä z územia Prírodnej rezervácie Klokočovské skálie

Krajinársky slovníček:

Krajinné plánovanie - znamená cielavedomé činnosti smerujúce k zvyšovaniu kvality, k obnove alebo tvorbe krajiny;

Cielová kvalita krajiny - znamená pranie a požiadavky verejnosti týkajúce sa charakteristických črt krajiny, v ktorej žije, formulované pre danú krajinu kompetentnými orgánmi verejnej správy. (EDOK)

Je len málo regiónov na Slovensku, ktoré príroda štedro obdarila prírodnými krásami ako sú: vysoké hory, kaňony, sútesky, jaskyne a pod. Je však málo regiónov, v ktorých sa nachádzajú prírodné výtvory, ktoré nikde inde nenájdete. Kysuce možno k takýmto regiónom priradiť. Vytvorili sa tu zaujímavé lesné, rastlinné a živočíšne spoločenstvá s vysokou druhovou a ekosystémovou diverzitou i výtvory neživej prírody. Veď kde inde na Slovensku možno nájsť kamenné gule, o ktorých dodnes nevieme ako vznikli. Kde inde okrem Kysúc môžete vidieť voľne vytekať ropu na zemský povrch a kde inde nájdete na horských potokoch takmer súvislé kaskády a malé vodopády v úsekoch aj niekoľko stoviek metrov dlhých. Je to územie bohaté na lesy, vodu, plné lesných plodov, vtáctva, drobných i veľkých živočíchov.

Chránená krajinná oblasť Kysuce je situovaná na severozápade Slovenska, pričom ju tvoria dve samostatné, od seba navzájom oddelené časti. Západná javornická a východná beskydská. Viac ako polovicu územia pokrývajú lesy. Napriek geologickej monotónnosti flyšového pásma (málo odolné flyšové usadeniny - rytmicky sa striedajúce polohy pieskovcov, ílovcov a ílových bridlíc) má krajina vplyvom valašskej kolonizácie a kopaničiarskeho osídlenia mozaikovitý, parkový ráz so striedaním lesov, lúk, polí a osád so zachovalou ľudovou architektúrou.

V celej CHKO platí druhý stupeň ochrany prírody a krajiny, podľa zákona 543/2002 Z.z. Z kategórii maloplošných chránených sú na území CHKO vyhlásené prírodné pamiatky (PP - 3ks), prírodné rezervácie (PR- 9ks), národná prírodná rezervácia (NPR - 3ks) a chránený areál (CHA - 1ks).

Architektúra Kysúc

Prírodno-hospodárske pomery Kysúc zásadne ovplyvnili charakter ľudového staviteľstva tohto obyvateľstva. Sídlné formy, ktorých urbanistickú formu podmieňoval ráz územia a ekonomicko-sociálne vzťahy, zodpovedali jednotlivým etapám osídlenia. Na základe týchto rozmanitých činiteľov sa formoval nielen celkový pôdorysný a obraz obce, ale aj samotný pôdorys domu, ráz a umiestnenie hospodárskych budov a v súvislosti s tým aj samotná forma usadlostí. Na základe toho ako sa jednotlivé stavebné celky združovali do väčších sídelných skupín sú známe tri základné sídelné formy: sústredená, reťazová a rozptýlená - hromadná. Individuálny charakter osídlenia väčšej časti Kysúc

sa prejavoval vo voľnejšej orientácii domu, ktorá je však náhodná a neradi sa žiadnymi základnými pravidlami. Výber stavebného materiálu v ľudovom staviteľstve závisel od dobového, hospodárskeho a miestneho vývoja a teda i s viacerými druhými stavebného materiálu. Jednalo sa hlavne o drevo, kameň, tehla a nepálená tehla. Množstvo lesov a ich blízkosť k budovaným objektom poskytovali obyvateľstvu dostatok vyhovujúceho stavebného materiálu. Ponúkal sa o to viac, že pri zakladaní nových usadlostí a vytváraní nových polí bolo potrebné les najprv vyklčovať. V súlade s použitým stavebným materiálom sa vyvíjala i i konštrukcia a technika stavby domu kde základnou stavebnou technológiou bolo zrubenie. V regióne Kysúc sa praktizovala technika pozdĺžneho prerezávania guláčov. Drevené stavby sa stavali spravidla bez základov prípadne i bez podmurovky.

Rozmanitosť javov neživej prírody

Kamenné gule: nachádzajú sa na viacerých miestach, v priestore medzi Klokočovom a Megonkami, pri štátnej hranici s ČR. Skalná stena je pravdepodobne zvyšok opustenej ťažobne stavebného kameňa, čomu nasvedčuje aj morfológia terénu.

Skalné steny: nejde o typické skalné steny z vysokých hôr, sú to zvyšky viac alebo menej plocho uložených veľkých vrás v dĺžke niekoľko desiatok až stoviek metrov s premenlivou výškou od 2 do 20 m.

Jaskyne: Veľká skalná diera a Malá skalná diera, patria do skupiny pseudokrasových jaskýň (bez kvaplovej výzdoby a prejavov krasovatenia), vznikli rozšírením puklín vo fľyšových pieskovočoch vplyvom svahových pohybov a intenzívneho mrazového zvetrávania.

Kamenné more: je prirodzené, plošne nepravidelné nahromadenie kamenných blokov rôznej veľkosti, ktoré vzniklo pôsobením tektonických alebo gravitačných síl za spolupôsobenia vonkajších činiteľov – voda, slnko, mraz.

Pramene minerálne a mineralizované: na území Kysúc je zaevidovaných 9 prameňov s prevažne slabou mineralizovanou vodou a s typickým zápachom – ľudovo nazývané vajcovky.

Kaskády a prahy: sú nízke stupňovité vodopády na toku zoradené za sebou v dĺžke aj niekoľko desiatok metrov, ich najvyššia koncentrácia je v hornej časti horských tokov v severnej a severozápadnej časti Kysúc. (Beleš František – Ochrana neživej prírody)

Zdroj a ďalšie informácie nájdete:

www.sopsr.sk, <http://www.sazp.sk/slovak/struktura/copk/chko/kysuce/>, <http://www.skonline.sk/chko.php?id=24>, <http://www.mapysr.sk/turistika/np-chko/chko-kysuce/>, <http://www.kysuce.sk/cl/68/architektura-a-stavebnictvo-na-kysuciach.html>

Ing. Lucia Vačoková
foto: Mgr. Iveta Bohálová

2. informačný deň Vidieckeho parlamentu

POZVÁNKA NA 2. INFODEŇ

V Banskej Bystrici 5. 8. 2009

Pozvánka

Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013

Milé dámy, vážení páni, dovoľujem si Vás pozvať na Informačný deň Vidieckeho parlamentu, venovaný novinkám v oblasti podpory pôdohospodárstva a rozvoja vidieka a špeciálnej téme „Rozvoj vidieka a ochrana vidieckeho kultúrneho dedičstva“

PROGRAM
ROZVOJA VIDIEKA SR
2007-2013

28. a 29. augusta 2009 Nitrianske Pravno,
Hotel Vyšehrad Námestie SNP (12 km od Prievidze)

Program 28. augusta:

- 12.00 – 13.00 hod. Obed
- 13.00 – 13.10 hod. Ing. Jozef Balčirák privítanie starostom obce
- 13.10 – 14.00 hod. Ing. Ján Beňadik MP SR – Novinky v PRV
- 14.00 – 15.00 hod. Ing. Ingrid Kocianová - II. Výzva na predkladanie Integrovaných stratégií rozvoja územia pre opatrenie 4.1 Implementácia Integrovaných stratégií rozvoja územia a opatrenie 4.3 Chod Miestnej akčnej skupiny
- 15.00 – 15.30 hod. Prestávka, občerstvenie
- 15.30 – 16.30 hod. Ing. Roman Serenčič, PhD - Generálny riaditeľ informácia o aktuálnych zmenách a novinkách v PPA...
- 16.30 – 17.30 hod. Pavol Šimunič MK SR - Gen. riaditeľ sekcie kultúrneho dedičstva
- 17.30 – 18.30 hod. Ing. Marta Šajbidorová ÚTSK Trenčín, odbor kultúry. Predstavenie kultúrneho dedičstva na území TSK, výzvy, projekty, možnosti.
- 18.30 – 19.15 hod. Večera
- 19.15 – 20.15 hod. Rastislav Haronik - zachovávanie kul. dedičstva v regióne
- 20.15 hod. Ubytovanie a predstavenie zariadenia

Program 29. augusta:

- 07.30 hod. raňajky
- 08.00 – 09.00 hod. Mária Behanovská – Ochrana kultúrneho dedičstva a úlohy VIPA SK vyplývajúce zo záverov V. Fóra VIPA
- 09.00 – 10.00 hod. Spracovanie vyhlásenia účastníkov z Infodňa
- 10.00 – 10.15 hod. Prestávka
- 10.15 – 11.15 hod. Spracovanie záverov z Infodňa
- 11.15 – 12.00 hod. Diskusia k téme
- 12.00 – 13.00 hod. Obed
- 13.00 hod. Ukončenie – odchod účastníkov

Prosím nahláste svoju účasť na vipa@vipa.sk alebo telefonicky na 0905 498 405 do 20. 8. 2009 do 12.00 hod. Náklady spojené s Informačným dňom budú preplatené. Cestovný príkaz spolu s dokladmi prosím predložiť do kancelárie VIPA SK.

Mária Behanovská, predsedníčka VIPA SK

2. informačný deň Vidieckeho parlamentu

ÚVODNÉ PREZENTÁCIE

Účastníkov privítal starosta obce Nitrianske Pravno Ing. Jozef Balčirák. Novinky z Programu rozvoja vidieka predniesli Ing. Ján Beňadik, riaditeľ odboru rozvoja vidieka Ministerstva pôdohospodárstva SR a Ing. Alexander Žáček, zástupca Pôdohospodárskej platobnej agentúry SR, ktorý prítomných informoval o aktuálnych zmenách a novinkách vo výzvach PRV a odpovedali na otázky účastníkov.

OBEC NITRIANSKE PRAVNO

Obec Nitrianske Pravno sa nachádza v severnom úseku hornonitrianskej kotliny. Je lemovaná súvislým vencom hôr. Má približne 3200 obyvateľov.

Nitrianske Pravno a okolité obce vďaka za svoj rozvoj bankskému podnikaniu, s ktorým úzko súviselo osídľovanie celej oblasti nemeckými kolonistami. Táto historická skutočnosť ovplyvnila nielen hospodársko-sociálny a kultúrno-spoločenský výzor mestečka, ale zanechala výrazné stopy i v jeho architektonickej výstavbe. Začiatkom tridsiatych rokov 14. storočia sa na kráľovskej pôde bojnického domína severozápadne od Pravenca našlo zlato. V listine kráľa Žigmunda z roku 1430 sa už spomína na mestečko. Prosperitou baní jeho význam vzrástol natolko, že za necelé storočie dosiahlo úroveň starších Bojníc a Prievidze. Osudy mestečka boli od svojho vzniku úzko spojené s dejinami bojnického hradu. Vymretím rodu Noffryovcov pripadlo Nitrianske Pravno aj s Bojnickým panstvom kráľovskej korune. Až v roku 1489 kráľ Matej daroval Bojnice svojmu synovi Jánovi Korvínovi.

Prvú polovicu 16. storočia charakterizujú ľudové revolučné búrky a zvýšená hrozba expanzívnej osmanskej ríše. Do života pravnianskych baníkov zasiahlo povstanie v stredoslovenských bankských mestách. Kríza uhorského baníctva, všeobecný pokles ťažby a najmä turecká pohroma v roku 1599 urýchlili zánik bankského podnikania.

Udalosti 17. storočia - politicky i vojensky rušného obdobia stavovských povstaní uhorskej šľachty proti habsburskej centralizácii a rekatolizačnej politike zasiahli rušivo do vývoja Nitrianskeho Pravna. Mestečko bolo mnohokrát vyrabované a vypálené. V 18. storočí môžeme zreteľne pozorovať prenikanie slovenskej národnosti do cechov a správy mesta. V roku 1772 stroskotal pokus o obnovenie ťažby zlata. Významným

letopočtom je pre dejiny Nitrianskeho Pravna je rok 1779, kedy bola uzatvorená medzi Jánom Pálffyom a zástupcami mestečka tzv. Večná zmluva, podľa ktorej boli mešťania pozbavení všetkých poddanských povinností a bolo im prepožičané právo užívať zemepánske regálie. Pamätnou udalosťou, ktorá hlboko poznačila vzhľad mestečka bol katastrofálny požiar 22. 7. 1827. V plameňoch zmizla väčšina charakteristických domov. V roku 1845 prešlo s celým bojnickým panstvom do dedičstva vlastníctva Pálffyovcov. Konsolidácia pomerov po protihabsburských povstaniach priaznivo pôsobila na rozvoj hospodárstva, najmä remesiel. V čase rozmachu cechového remesla bolo tu deväť cechov, z toho štyri veľké - súkenníci, obuvníci kožušníci, kováči a päť menších - mäsiari, krajčíri, hrnciari, murári a čižmári. Hospodársky rozvoj mesta priamo vplýval na organizáciu jeho samosprávy. V polovici 18. storočia čele mesta stál 12-členný magistrát. Na oslavu zrušenia poddanstva zrútili 15. apríla 1848 symboly feudálneho útlaku - pranier na námestí a panskú sýpku na bývalom majeri. Podľa obecného zákona r roku 1886 prestalo byť Nitrianske Pravno mestečkom a stalo sa veľkou obcou.

Časť Vyšehradné

Pod úrovňou výpadovej cesty do Turca, v úzkom údolí leží potočná radová dedina Vyšehradné, predtým Majzel, ktorá patrí do aglomerácie Pravna. Pomenovaná je podľa vrchu Vyšehrad, ktorý je významnou historickou a archeologickou lokalitou. Založená bola v roku 1333, ponúka prehliadku opraveného domu nemeckého kolonistu - ocenený plaketou Európa Nostra za záchranu kultúrnej pamiatky.

2. informačný deň Vidieckeho parlamentu

RASTISLAV HARONIK, MAJSTER ĽUDOVEJ UMELECKEJ VÝROBY

Zvláštnosťou poslednej prezentácie dňa bolo, že prednášajúci neprišiel. Účastníci museli nasadnúť do osobných vozov a cestovať asi tri kilometre do jeho domu, kde si jeho prezentáciu mohli vypočuť, ale hlavne pozrieť. A stálo to za to.

Rastislav Haronik predseda občianskeho združenia Vyšehrad, keramikár a zberateľ, majster ľudovej umeleckej výroby je absolventom Strednej školy umeleckého priemyslu – odbor keramika. Jeho doterajšie aktivity sú však vyjadrením všestranného záujmu o tradičnú ľudovú kultúru a výtvarníctvo v širšom zmysle slova. Zaujíma sa o ľudovú architektúru, zberateľstvo tradičných odevov a textílií v pravnianskej doline. Za citlivú rekonštrukciu pôvodného obydľia nemeckého kolonistu, ktorý uviedol do pôvodného stavu, získal v roku 1993 ocenenie „Europa nostra“, ktorá sa udeľuje za záchranu kultúrnej pamiatky.

Dnes je tento objekt nielen jeho obydľím, ale zároveň súkromným múzeom tradičnej kultúry pravnianskej doliny. Užitočnú a dekoratívnu keramiku tvorí podľa vlastných predstáv a návrhov, rešpektujúc tradičné vzory. Pri výzdobe používa plastický dekor – rytý, vytláčaný a modelovaný, ktorý objavil na pôvodných výrobkoch v depozitoch múzeí i vlastným výskumom po celom Slovensku. Glazúry používa priehľadné, typické pre ľudovú hrnčinu. Vo voľnej tvorbe sa najradšej venuje reliéfu. Tvaruje ho z plátov hliny hrubej štruktúry, ktorej vlastnosti využíva rovnako ako odtlačky prstov. V roku 2001 získal osvedčenie o priznaní kvalifikácie majster ľudovej umeleckej výroby v odvetví keramika, ktoré udeľuje Komisia pre posudzovanie odbornej spôsobilosti pracovníkov ľudovej umeleckej výroby, pôsobiaca pri Ústredí ľudovej umeleckej výroby.

Vo svojej prezentácii pán Haronik hovoril o svojej umeleckej práci, o rekonštrukcii svojho domu o svojich zbierkach, ktoré sa týkajú spôsobu života, bývanie a odievania predkov.

Veľmi zaujímavý je pravniansky kroj. Najprv predviedol ženský odev. Sukňa bola modrotlačová, naskladaná do zažehlených faldov. Vyskytovala sa spodná biela sukňa - vábnička a zavše i nariasená sukňa - letnica, oplecko, kabátik. Vlasy si pod čepiec okrucali na drôtený, plátnom obšíty chomút.

Najstaršou súčasťou sviatočného obradového odevu bola obdĺžniková dlhá šatka. Nosila ju mladá žena po začepčení a na slávnostné príležitosti. Typická pravnianska výšivka bola dokonalým umeleckým prejavom a mala dekoratívny charakter. Špecifikom pravnianskej oblasti okrem šatky a výšiviek bola lištínová kabanica. Lištínové kabanice sa zachovali v obci Nedožery. Odev nemeckého pôvodu z Nitrianskeho Pravna tvoril kompromis medzi meštianskym a roľníckym odevom pravnianskej oblasti. Oplecko malo dlhé rukávy s výšivkou na zápästí. Na hlavách nosili plátnenný čepiec so šatkou uviazanou vzadu. Zástery sú z vyšivaneého tylu. Kosihu nenosili. Podobný odev nosili ženy v nemeckých obciach Malinová a Chvojnica.

Základnou súčasťou mužského odevu boli gate z hrubého domáceho plátna fučky. Košele nosili so širokými rukávami a pod hrdlom sa uväzovali šnúrkou, mašlou, alebo zapínali sponou. Strih súkenných nohavíc bol rovnaký, rozlišoval sa iba farbou súkna a šnurovaním. Najčastejšie sa nosili biele nohavice. V pravnianskej oblasti sa nosili nohavice z modrého súkna. Ako obuv boli najrozšírenejšie krpce, neskôr čižmy a súkenné papuče s vlnenými návlakmi. Honosný bol meštiansky odev z čierneho alebo hnedého súkna s úzkymi nohavicami, vestou a kabátom so striebornými gombíkmi a sponami. Tvrdý klobúk mal úzku, rovnú striešku. Na nohách nosili čierne kordovánky.

Rastislav Haronik vedie občianske združenie Vyšehrad, ktoré vzniklo v marci 2007, spravuje kultúrny dom v Nitrianskom Pravne časti Vyšehradné, rozhodlo sme sa vybudovať v obci múzeum kachliarstva, v spolupráci s Karpatonemeckým spolkom poriada v obci „Kurz pravnianskej výšivky, obnovilo kultúrnu pamiatku drevená zvonica, objekt ľudového stavitelstva z rokov 1802 – 1806 a zúčastňuje sa všetkých aktivít orientovaných na zachovanie kultúrneho dedičstva.

2. informačný deň Vidieckeho parlamentu

NAJČASTEJŠIE CHYBY V RÁMCI I. VÝZVY NA PREDKLADANIE ISRÚ

Na pomoc žiadateľom, ktorí sa pripravujú reagovať na II. výzvu, bol spracovaný prehľad najčastejších chýb zistených v rámci hodnotenia projektov podaných v rámci prvej výzvy.

Formálne chyby

Vo vypracovanej stratégii chýbali, alebo boli neúplne vypracované kapitoly, body ap.

- ▶ ŽoNFP nebola zviazaná podľa pokynov, prípadne nebola zviazaná vopred, bolo chybné číslovanie strán ap.
- ▶ Chýbal podpis štatutárneho zástupcu, prípadne pečiatka.
- ▶ Nebolo dodržané predpísané poradie príloh
- ▶ Namiesto väzby boli použité šnurovacie spisové dosky.
- ▶ Chýbal názov konečného prijímateľa (oprávneného žiadateľa), adresa, názov opatrenia, názov stratégie, pečiatka a podpis štatutárneho zástupcu.
- ▶ Neboli priložené dva CD nosiče.
- ▶ Dokumenty v elektronickej podobe boli uložené „so sledovaním zmien“
- ▶ Nebol uvádzaný zhodný názov združenia s názvom uvedeným v stanovách.
- ▶ Stanovy neobsahovali deň registrácie na MV SR.
- ▶ Stanovy neoznačené, v úradne neoverenej kópii, neaktuálne, s chýbajúcimi dodatkami.

Ostatné formálne chyby

- ▶ nekonzistentná štruktúra dokumentu, riadkovanie, odseky, zarovnávanie, typ písma ap.
- ▶ číslovanie strán, chýbajúce strany a povinné prílohy,
- ▶ ignorovanie poznámok pod čiarou a koncových poznámok
- ▶ chýbajúce podpisy povinných príloh predpísané v záväznej osnove,
- ▶ stará verzia záväznej osnovy.

Administratívne chyby

- ▶ Kritériá oprávnenosti MAS (objektívne výberové kritériá):
 - ▶ nedodržanie podmienok pre úroveň rozhodovania:
 - ▶ min. 50% zástupcov súkromného sektora,
 - ▶ jedna osoba ako zástupca viacerých sektorov v orgáne,
 - ▶ jedna osoba ako zástupca viacerých sektorov v rôznych orgánoch,

Pani Ing. Ingrid Kocianová pri prezentácii

- ▶ nedodržaný limit počtu obyvateľov.
- ▶ rozdiel medzi počtom obyvateľov v ŽoNFP a v prílohe č.1 ZO a Kapitole 1.
- ▶ Oblasť na ktorú sa vzťahuje stratégia
 - ▶ rozdielne obce uvedené v ŽoNFP a v prílohe č.1
 - ▶ neuvedené všetky obce,
 - ▶ uvedených viac obcí ako v mape,
 - ▶ uvedené obce, ktoré nie sú súčasťou MAS
- ▶ Doklady o formovaní územia MAS
 - ▶ v Prílohe č. 2 chýbala pečiatka, podpis alebo číslo uznesenia,
 - ▶ pečiatky boli na 2. strane listu
- ▶ Podmienka trvalého alebo prechodného bydliska, sídla alebo prevádzky v území MAS
 - ▶ v Prílohe č. 8 boli členovia, ktorí túto podmienku nespĺňali,
- ▶ Inovačné prístupy k rozvoju
 - ▶ v stratégii neuvedené
- ▶ Vypracovanie kapitol záväznej osnovy:
 - ▶ Kapitola 2: Prehľad zdrojov územia
 - ▶ všeobecný popis, netýka sa jednotlivých bodov
 - ▶ Kapitola 3: Analýzy
 - ▶ nesprávne členenie SWOT analýzy,
 - ▶ príležitosti zamenené s ohrozeniami

2. informačný deň Vidieckeho parlamentu

- ▶ Kapitola 4: Zostavenie strategického rámca
 - ▶ neuvedené spolufinancovanie z iných zdrojov
 - ▶ chýbajú monitorovacie indikátory
 - ▶ nevyplnené tabuľky monitorovacích indikátorov
- ▶ Kapitola 5: Implementačný rámec pri implementácii stratégií
 - ▶ chýba definovanie úloh jednotlivých subjektov a organizačných zložiek
 - ▶ chýba opis postupu pri vyhlásení výziev a opis postupov na výber projektov, resp. nesúlad s podmienkami kapitoly 8 Usmernenia,
 - ▶ postupy na výber projektov sú rozdielne uvedené v Prílohe č. 4 ZO
 - ▶ chýbajú spôsoby zverejňovania výsledkov stratégie a vyhodnocovania,
- ▶ Prílohy k záväznej osnove:
 - ▶ Príloha č. 1 Socio-ekonomická charakteristika
 - ▶ Tab. č.6: Zoznam a počet obcí rozdielny oproti ŽoNFP a mape
 - ▶ Príloha č. 2 Doklad o súhlase obcí...
 - ▶ chýbala pečiatka, podpis alebo číslo uznesenia,
 - ▶ pečiatky boli na 2. strane listu
 - ▶ Príloha č. 3 Súhrnný prehľad ISRÚ
 - ▶ pri opatreniach osi 3, ktoré sa budú financovať prostredníctvom osi 4 Leader neboli rozpísané presné názvy opatrení a jednotlivých činností,
 - ▶ neuvedené opatrenia 4.2 a 4.3
 - ▶ nesprávne uvedené názvy opatrení osi 3
 - ▶ Príloha č. 4 Opatrenia osi 3 a 4 PRV implementované prostredníctvom osi 4 Leader
 - ▶ nesúlad odhadu počtu konečných prijímateľov s max. výškou oprávnených nákladov,
 - ▶ neboli doplnené všetky požadované povinné prílohy v rámci tabuľky,
 - ▶ neboli uvedené oprávnené a neoprávnené výdavky, neoprávnené projekty, kritériá spôsobilosti a spôsob preukázania ich splnenia,
 - ▶ **chybne uvedená výška min. a max. nákladov na 1 projekt (nesúlad s príslušným opatrením osi 3),**
 - ▶ neoprávnené činnosti podľa príslušného opatrenia osi 3,
 - ▶ neuvedené opatrenia 4.2 a 4.3
 - ▶ neuvedené opatrenia 4.2 a 4.3
 - ▶ Príloha č. 5 Finančný plán implementácie opatrení financovaných z PRV 2007 - 2013
 - ▶ požadovaná výška finančného príspevku z PRV SR bola vyššia ako maximálna možná pre opatrenia 4.1 a 4.3,
- ▶ suma uvedená v prílohe č. 4 (Opatrenie celkom) nebola v súlade so sumou v prílohe č. 5 (Finančný plán),
- ▶ nesprávne názvy opatrení osi 3,
- ▶ pri opatrení 4.3.nedodržanie obmedzenia max. výšky oprávnených nákladov (80% prevádzka + 20% budovanie zručností),
- ▶ nesprávne vypočítaná suma prevádzkových výdavkov z celkovej sumy oprávnených výdavkov na opatrenie 4.1,
- ▶ Príloha č. 6 Zoznam členov VSP (MAS)
 - ▶ členovia neplnili podmienku trvalého alebo prechodného bydliska, sídla alebo prevádzky v území MAS,
 - ▶ členovia aj z obcí, ktoré nie sú členmi MAS
- ▶ Príloha č. 7 Prehľad podujatí a stretnutí vrátane zápisov a prezenčných listín
 - ▶ nepredložený
 - ▶ chýbali podpisy na prezenčných listinách, chýbali dátumy stretnutí ap.
- ▶ Príloha č. 9 Mapa územia MAS – hranice, obce (spadajúce do územia), okolie (hranice krajov, do ktorých územie spadá alebo s nimi susedí)
 - ▶ nepredložené,
 - ▶ stiahnutá z internetu, kópia automapy,
 - ▶ nevyznačené hranice krajov
- ▶ Príloha č. 10 Stanovy
 - ▶ neuvádzaný deň registrácie na MV SR.
 - ▶ úradne neoverená kópia,
 - ▶ neaktuálne,
 - ▶ s chýbajúcimi dodatkami.
- ▶ Príloha č. 11 Schéma organizačnej štruktúry
 - ▶ chýbal popis orgánov vrátane ich činnosti
 - ▶ chýbal menný zoznam členov,
- ▶ Príloha č. 12 Interné vykonávacie predpisy (organizačný poriadok, vykonávacie predpisy, smernice)
 - ▶ nepredložené
 - ▶ v nesúlade s Usmernením (výber projektov, zloženie výberovej komisie ap.)
- ▶ Príloha č. 13 Výpis z registra trestov štatutára
 - ▶ nepredložený
 - ▶ starší ako 3 mesiace

Zmeny v aktualizácii Usmernenia pre administráciu osi 4 Leader: od 1. 7. 2009:

- ▶ Kapitola 8
- ▶ Záväzná osnova (Finančný plán, karta osi 3)
- ▶ ŽoNFP a ŽoP pre jednotlivé opatrenia osi 3

Ing. Ingrid Kocianová

PRÁVNE ASPEKTY OCHRANY KULTÚRNEHO DEDIČSTVA VO VZŤAHU K VIDIECKEMU PROSTREDIU

Pán JUDr. Mgr. Tomáš Michalík pri prezentácii

V úvode prezentácie prednášateľ uviedol prehľad právnych predpisov, ktoré sa vzťahujú na oblasť kultúrneho dedičstva a jeho ochrany:

- ▶ **Zákon č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu**
- ▶ **Zákon č. 206/2009 Z. z. o múzeách a galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty**
- ▶ **Zákon č. 50/1976 Zb. o stavebnom poriadku a územnom plánovaní (stavebný zákon)**
- ▶ **Zákon č. 207/2009 Z. z. o podmienkach vývozu a dovozu predmetu kultúrnej hodnoty**
- ▶ **Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení**
- ▶ **Dohovor o ochrane architektonického dedičstva Európy (oznámenie č. 369/2001 Z. z.)**
- ▶ **Dohovor o ochrane archeologického dedičstva Európy (oznámenie č. 344/2001 Z. z.)**
- ▶ **Dohovor UNESCO o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva (oznámenie č. 159/1991 Zb.)**
- ▶ **Deklarácia Národnej rady Slovenskej republiky o ochrane kultúrneho dedičstva (uznesenie č. 91/2001 Z. z.)**

Potom sa zaoberal najdôležitejším zákonom o ochrane pamiatkového fondu (49/2002 Z. z.) v jeho systematickom členení:

- ▶ časť (§ § 1 – 2) – základné ustanovenia
- ▶ časť (§ § 3 – 14) – pôsobnosť orgánov štátnej

správy a orgánov územnej samosprávy na ochranu pamiatkového fondu

- ▶ časť (§ § 15 – 26) – pamiatkový fond a ochranné pásmo
- ▶ časť (§ § 27 – 31) – ochrana pamiatkového fondu
- ▶ časť (§ § 32 – 34) – obnova a reštaurovanie kultúrnej pamiatky a úprava nehnuteľnosti
- ▶ časť (§ § 35 – 41) – výskumy a nálezy
- ▶ časť (§ § 42 – 43a) – priestupky a iné právne delikty
- ▶ časť (§ § 44 – 47) – spoločné, prechodné a záverečné ustanovenia

Zákon upravuje o. i. postavenie obcí v oblasti ochrany pamiatkového fondu (§ 14 zákona). Z povinností obcí treba spomenúť najmä zabezpečenie konania vlastníkov kultúrnych pamiatok na území obce v súlade so zákonom a vedenie evidencie pamiatkového fondu na území obce.

Obec v postavení vlastníka kultúrnej pamiatky má právo požiadať krajský pamiatkový úrad o bezplatné poskytnutie odbornej a metodologickej pomoci vo veciach ochrany kultúrnej pamiatky. Práva a povinnosti vlastníka kultúrnej pamiatky sú upravené v § 28 zákona. Jedným z výsledkov prenosu výkonu štátnej správy na obce je oprávnenie obce rozhodnúť o utvorení a odbornom vedení evidencie pamätihodností obce. V rozhodovaní v územnom alebo stavebnom konaní je obec ako stavebný úrad povinná požiadať o stanovisko miestne príslušný krajský pamiatkový úrad. Kontaktné údaje krajských pamiatkových úradov a Pamiatkového úradu SR možno nájsť na internetovej stránke www.pamiatky.sk.

Podľa zákona sa **pamiatkový fond** člení na **národné kultúrne pamiatky** hnutelné a nehnuteľné a **pamiatkové územia**, medzi ktorými sa rozlišujú pamiatkové zóny a pamiatkové rezervácie.

Základné pojmy

Kultúrna pamiatka – hnutelná alebo nehnuteľná vec pamiatkovej hodnoty, ktorá je z dôvodu ochrany vyhlásená za kultúrnu pamiatku (§ 2 ods. 3).

Pamiatkové územie – sídelný územný celok alebo krajinný územný celok sústredených pa-

2. informačný deň Vidieckeho parlamentu

miatkových hodnôt alebo archeologických nálezov a archeologických nálezísk, ktorý je z dôvodu ich ochrany vyhlásený za pamiatkovú rezerváciu alebo pamiatkovú zónu (§ 2 ods. 4).

Ochranné pásmo – územie vymedzené na ochranu a usmernený rozvoj prostredia alebo okolia nehnuteľnej kultúrnej pamiatky, pamiatkovej rezervácie alebo pamiatkovej zóny (§ 18 ods. 1).

Mestské pamiatkové rezervácie

vyhlásená	mesto	počet pamiatok
1950	Banská Štiavnica	215
1950	Bardejov	131
1950	Kežmarok	256
1950	Kremnica	116
1950	Levoča	363
1950	Prešov	254
1950	Spišská Kapitula	24
1950	Spišská Sobotka	77
1954	Bratislava	268
1955	Banská Bystrica	199
1981	Nitra	23
1983	Košice	501
1987	Trenčín	113
1987	Trnava	143
1987	Žilina	57
1990	Svätý Jur	25
1991	Podolnec	63
1995	Štiavnické Bane	23

Pamiatkové rezervácie ľudovej architektúry

vyhlásená	obec	počet pamiatok
1977	Čičmany	36
1977	Podbiel	56
1977	Vlkošínec	75
1977	Ždiar	183
1979	Špania dolina	83
1981	Osturňa	157
1981	Sebechleby	89
1981	Veľké Leváre	25
1983	Brhlovce	25
1990	Plavecký Peter	28

Pamiatkový úrad SR eviduje na území Slovenskej republiky:

- ▶ vyše 13.000 nehnuteľných pamiatkových objektov
- ▶ vyše 30.000 hnutelných pamiatkových predmetov

Povinnosti a práva samospráv pri ochrane pamiatok

Samosprávny kraj

vo svojom územnom obvode utvára podmienky na ochranu pamiatkového fondu, vyjadruje sa o návrhoch na vyhlásenie a zrušenie pamiatkových území a spolupracuje s orgánmi štátnej správy na ochranu pamiatkového fondu 13) pri záchrane, obnove a využívaní kultúrnych pamiatok a pamiatkových území.

Obec

Obec ako orgán verejnej správy utvára všetky podmienky potrebné na zachovanie, ochranu, obnovu a využívanie pamiatkového fondu na území obce. 14):

- a) dbá, aby vlastníci kultúrnych pamiatok konali v súlade s týmto zákonom,
- b) koordinuje budovanie technickej infraštruktúry sídel s pamiatkovým územím,
- c) spolupôsobí pri zabezpečovaní úprav uličného interiéru a uličného parteru, drobnej architektúry, historickej zelene, verejného osvetlenia a reklamných zariadení tak, aby boli v súlade so zámermi na zachovanie a uplatnenie hodnôt pamiatkového územia,
- d) podporuje iniciatívy občanov a občianskych združení pri ochrane pamiatkového fondu,
- e) na základe výpisov z ústredného zoznamu vedie evidenciu pamiatkového fondu na území obce.

Okrem toho:

- ▶ môže utvárať zdroje na príspevky vlastníkom na záchranu a obnovu kultúrnych pamiatok nachádzajúcich sa na území obce.
- ▶ môže rozhodnúť o utvorení a odbornom vedení evidencie pamätihodností obce. Do evidencie pamätihodností obce možno zaradiť okrem hnutelných vecí a nehnuteľných vecí aj kombinované diela prírody a človeka, historické udalosti, názvy ulíc, zemepisné a katastrálne názvy, ktoré sa viažu k histórii a osobnostiam obce. Zoznam evidovaných pamätihodností obce predloží obec na odborné a dokumentačné účely krajskému pamiatkovému úradu; ak ide o nehnuteľné veci, predloží zoznam aj stavebnému úradu.

2. informačný deň Vidieckeho parlamentu

Obec ako vlastník pamiatkovo chránenej nehnuteľnosti má právo

- a) požiadať krajský pamiatkový úrad o bezplatné poskytnutie odbornej a metodologickej pomoci vo veciach ochrany kultúrnej pamiatky,
- b) požiadať obec a ministerstvo o finančný príspevok alebo o poskytnutie štátnej pomoci (24) na zachovanie pamiatkovej hodnoty kultúrnej pamiatky,
- c) na primeranú náhradu preukázateľnej ujmy, ktorá mu vznikne aplikáciou tohto zákona alebo rozhodnutím podľa tohto zákona.

je povinná

- a) vykonávať na svoje náklady základnú ochranu kultúrnej pamiatky,
- b) užívať kultúrnu pamiatku v súlade s jej pamiatkovou hodnotou,
- c) oznámiť zmluvnej strane v prípade prevodu vlastníctva, že na kultúrnu pamiatku sa vzťahuje režim ochrany podľa tohto zákona,
- d) umožniť zamestnancom orgánu na ochranu pamiatkového fondu a oprávneným osobám po predložení služobného preukazu vstupovať do priestorov nehnuteľnej kultúrnej pamiatky, ak nie sú obydlím, alebo im predložiť hnutelnú kultúrnu pamiatku na dokumentačné účely, výskumné účely alebo s cieľom zabrániť poškodeniu alebo zničeniu kultúrnej pamiatky,
- e) strpieť označenie kultúrnej pamiatky, ak tak rozhodol krajský pamiatkový úrad,
- f) strpieť sprístupnenie kultúrnej pamiatky, ak nie je obydlím, pre verejnosť podľa vopred určených podmienok, na určený čas a za náhradu, ak tak rozhodol krajský pamiatkový úrad,
- g) zabezpečiť osobitnú ochranu kultúrnej pamiatky a na nevyhnutný čas zveriť hnutelnú kultúrnu pamiatku do úschovy na vopred určenom mieste, ak vznikne mimoriadna situácia,
- h) zabezpečiť osobitnú ochranu kultúrnej pamiatky, na nevyhnutný čas zveriť hnutelnú kultúrnu pamiatku do úschovy na vopred určenom mieste v období krízovej situácie a v čase vojny a v čase vojnového stavu zabezpečiť kultúrnu pamiatku podľa predpisov medzinárodného práva.
- i) oznámiť krajskému pamiatkovému úradu
 - každé ohrozenie, poškodenie, odcudzenie alebo zničenie kultúrnej pamiatky,
 - každú zamýšľanú zmenu využitia kultúrnej pamiatky, a ak ide o nehnuteľnú kultúrnu pamiatku, aj jej vypratanie,

- každú uskutočnenú zmenu vlastníctva kultúrnej pamiatky.

Podľa Zákona č. 206/2009 Z. z. o múzeách a galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty

- Obec môže zriadiť múzeum alebo galériu.
- Obec má povinnosť zapísať predmet kultúrnej hodnoty do evidencie predmetov kultúrnej hodnoty, ak je jeho vlastníkom alebo správcom.

Definície:

Predmet kultúrnej hodnoty: pôvodný hmotný alebo duchovný doklad, ktorý má schopnosť priamo alebo sprostredkovane vypovedať o vývoji spoločnosti a má trvalý vedecký, historický, kultúrny alebo umelecký význam + prírodnina, ktorá má schopnosť vypovedať o vývoji krajiny a má trvalý vedecký a historický význam.

Zbierkový predmet: predmet kultúrnej hodnoty, ktorý je odborne spravovaný vykonávaním základných odborných činností. Môže ním byť aj objekt v múzeu v prírode, ktorý vznikol jeho prenesením alebo rekonštrukciou pôvodného objektu.

Podľa Stavebného zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku

Obec ako stavebný úrad je povinná v **územnom aj stavebnom konaní** vyžiadať si záväzné stanovisko krajského pamiatkového úradu (porovnaj § 140b stavebného zákona).

- 1) Ak pri konaní alebo postupe podľa tohto zákona dôjde k nepredvídaným nálezom kultúrnej cenných predmetov, detailov stavby alebo chránených častí prírody, ako aj k archeologickým nálezom, určí stavebný úrad po dohode s príslušným orgánom hájacím osobitné záujmy podmienky zabezpečenia záujmov štátnej pamiatkovej starostlivosti, štátnej ochrany prírody a archeologických nálezov.
- 2) Stavebník a organizácia uskutočňujúca stavbu alebo zabezpečujúca jej prípravu alebo vykonávajúca iné práce podľa tohto zákona, nález ihneď ohlásí stavebnému úradu a orgánu štátnej pamiatkovej starostlivosti, prípadne archeologickému ústavu alebo orgánu štátnej ochrany prírody a urobí nevyhnutné opatrenia, aby sa nález nepoškodil alebo nezničil, pokiaľ o ňom nerozhodne stavebný úrad po dohode s orgánom štátnej pamiatkovej starostlivosti, prípadne archeologickým ústavom alebo orgánom štátnej ochrany prírody.

2. informačný deň Vidieckeho parlamentu

3) Stavebný úrad môže vydané stavebné povolenie zmeniť alebo zrušiť, ak počas stavby dôjde k nálezu mimoriadne významnej kultúrnej pamiatky, ktorej význam potvrdí Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky, a určí ako sa stavebníkovi uhradia náklady na prípravu a uskutočňovanie stavby, na ktorú bolo stavebné povolenie zrušené.

Krajský pamiatkový úrad rozhoduje nielen v oblasti ochrany kultúrnych pamiatok alebo pamiatkových území, ale i v oblasti ochrany archeologického kultúrneho dedičstva.

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky podporuje ochranu kultúrneho dedičstva grantovým systémom.

V rámci grantového programu „Obnovme si svoj dom“ môže Ministerstvo kultúry SR podporiť široký súbor aktivít, výsledkom ktorých je ochrana pamiatkového fondu. Program sa delí na tri podprogramy. Prvé dva („Obnova kultúrnych pamiatok“ a „Obnova kultúrnych pamiatok v lokalitách svetového kultúrneho dedičstva“) sú viazané výlučne na kultúrne pamiatky, pričom finančné prostriedky z druhého z podprogramov možno využiť iba na obnovu kultúrnych pamiatok v lokalitách svetového kultúrneho dedičstva UNESCO. Tretí podprogram („Aktivity kultúrnej politiky a edičnej činnosti v oblasti ochrany pamiatkového fondu“) nie je viazaný na kultúrne pamiatky a je koncipovaný všeobecne.

Maximálna výška podpory Ministerstva kultúry SR je 95 % (predpokladá sa teda schopnosť zabezpečiť istý objem finančných prostriedkov zo strany žiadateľa) a na poskytnutie dotácie nie je právny nárok. Termín podania žiadosti o finančnú podporu pre program „Obnovme si svoj dom“ pre rok 2010 je 14. november 2009.

Všetky relevantné informácie možno nájsť na internetovej stránke Ministerstva kultúry SR www.culture.gov.sk.

*JUDr. Mgr. Tomáš Michalík
Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
Sekcia kultúrneho dedičstva*

PROJEKT „EKOSVET“

Mimo programu vystúpil Ing. Martin Mi-
kurčík so svojou prezentáciou projektu
EKOSVET. Predstavil v nej EKOLOGICKÉ
POĽNOHOSPODÁRSTVO ako súčasť nášho
národného dedičstva. Podstatou Projektu
„EKOSVET“ je pohľad do minulosti ako
inšpirácia na riešenie otázok súčasnej situácie,
keď ľudia hladujú, či trpia nedostatkom pitnej
vody, keď sa šíri nezdravý spôsob obživy a keď
svetová populácia neustále rastie. Navrhuje ná-
vrat k prírode ponúkaný hnutiami - Organic,
Fairtrade, Bio, Eko, Biodynamic, slow growing,
free range, best tasting, green food ... a ich
podporu nielen osvetou, ale hlavne budovaním
trhu pre ekopotraviny.

Hovoril aj o širších súvislostiach tohto
návratu k prírode v celkovom prístupe k spô-
sobu života, v jednoduchosti, vyrovnanosti,
zmysluplnosti, bez plytvania časom a energiou
na zbytočné konflikty...

2. informačný deň Vidieckeho parlamentu

PREDSTAVENIE KULTÚRNEHO DEDIČSTVA NA ÚZEMÍ TRENČIANSKEHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA

Prezentácia vedúcej odboru kultúry Úradu TSK sa zaoberala hlavne predstavením 12 kultúrnych zariadení, ktoré sa v rámci zriaďovateľskej pôsobnosti Trenčianskeho samosprávneho kraja starajú o zachovanie kultúrneho dedičstva.

Pani Ing. Marta Šajbidorová pri prezentácii.

1. Hornonitrianska knižnica v Prievidzi

Je zriadená a vykonáva svoju činnosť v zmysle zákona č. 183/2000 Z. z. o knižniciach v znení neskorších predpisov

Knižnica je regionálnou knižnicou pre obce na území okresov Prievidza a Partizánske. Buduje, spracúva, uchováva a sprístupňuje univerzálny knižničný fond bez ohľadu na nosič informácií, s osobitným dôrazom na regionálne dokumenty. Poskytuje verejnosti komplexné knižničné služby, najmä absenčné a prezenčné vypožičiavanie dokumentov z vlastných fondov i z fondov ďalších knižníc na území Slovenskej republiky i v zahraničí prostredníctvom medziknižničnej výpožičnej služby a medzinárodnej medziknižničnej výpožičnej služby. Poskytuje komplexné bibliograficko-informačné služby z vlastných a externých databáz a zabezpečuje prístup k vonkajším informačným zdrojom. Realizuje kultúrno-spoločenské podujatia súvisiace s poslaním knižnice, ktorými podporuje vzdelávanie a všestranný kultúrny rozvoj obyvateľov. Knižnica je regionálnym koordináčnym, vzdelávacím, metodickým a dokumentačným strediskom pre knižnice vo svojej územnej pôsobnosti. Je bibliografickým pracoviskom a strediskom informácií v regióne a o regióne, utvára a sprístupňuje regionálne bibliografické a faktografické databázy, odborne spracúva a sprístupňuje súbežnú a retrospektívnu

regionálnu bibliografiu a plní úlohy spojené s koordináciou bibliografickej činnosti v regióne, podieľa sa na tvorbe súborných katalógov. Zabezpečuje na základe zmluvných vzťahov dopĺňanie a odborné spracovanie knižničných fondov obecných knižníc, poskytuje metodické a poradenské služby mestským a obecným knižniciam, knižniciam iných typov a ich zriaďovateľom alebo zakladateľom vo svojej územnej pôsobnosti. Vykonáva reklamné a propagačné aktivity súvisiace so zabezpečením akcií, ktorých je organizátorom alebo spoluorganizátorom. Zúčastňuje sa na tvorbe, udržiavaní a sprístupňovaní súborných katalógov knižníc. Vykonáva rešeršné činnosti.

Hornonitrianska knižnica v Prievidzi sídli na Hviezdoslavovej ul. 3. Knižnica má dve pracoviská – na Záhradníckej ul. 21 v Prievidzi, na Košovskej ceste 9 v Prievidzi.

Zámer - komplexná rekonštrukcia budovy knižnice na Záhradníckej ul. 21s cieľom umiestnenia správy knižnice a knižničného fondu na jednej adrese.

2. Považská knižnica v Považskej Bystrici

Je zriadená a vykonáva svoju činnosť v zmysle zákona č. 183/2000 Z. z. o knižniciach v znení neskorších predpisov

Knižnica je regionálnou knižnicou pre obce na území okresov Považská Bystrica, Púchov a Ilava. Plní aj funkciu obecnej – mestskej verejnej knižnice pre Mesto Považská Bystrica. Buduje, spracúva, uchováva a sprístupňuje univerzálny knižničný fond bez ohľadu na nosič informácií, s osobitným dôrazom na regionálne dokumenty. Poskytuje používateľom komplexné knižničné služby, najmä absenčné a prezenčné vypožičiavanie dokumentov z vlastných fondov i z fondov ďalších knižníc na území Slovenskej republiky i v zahraničí prostredníctvom medziknižničnej výpožičnej služby a medzinárodnej medziknižničnej výpožičnej služby. Poskytuje komplexné bibliograficko-informačné služby z vlastných a externých databáz a zabezpečuje

2. informačný deň Vidieckeho parlamentu

čuje prístup k vonkajším informačným zdrojom. Realizuje kultúrno-spoločenské podujatia súvisiace s poslaním knižnice, ktorými podporuje vzdelávanie a všestranný kultúrny rozvoj obyvateľov. Knižnica je regionálnym koordinačným, vzdelávacím, metodickým a dokumentačným strediskom pre knižnice vo svojej územnej pôsobnosti. Je bibliografickým pracoviskom a strediskom informácií v regióne a o regióne, utvára a sprístupňuje regionálne bibliografické a faktografické databázy, odborne spracúva a sprístupňuje súbežnú a retrospektívnu regionálnu bibliografiu a plní úlohy spojené s koordináciou bibliografickej činnosti v regióne, podieľa sa na tvorbe súborných katalógov. Zabezpečuje na základe zmluvných vzťahov dopĺňanie a odborné spracovanie knižničných fondov obecných knižníc, poskytuje metodické a poradenské služby mestským a obecným knižniciam, knižniciam iných typov a ich zriaďovateľom alebo zakladateľom vo svojej územnej pôsobnosti. Vykonáva reklamné a propagačné aktivity súvisiace so zabezpečovaním akcií, ktorých je organizátorom alebo spoluorganizátorom. Zúčastňuje sa na tvorbe, udržiavaní a sprístupňovaní súborných katalógov knižníc. Vykonáva rešeršné činnosti.

Považská knižnica v Považskej Bystrici na Ulici Štúrovej 41/14 v objekte, ktorý bol v roku 2000 vyhlásený za kultúrnu pamiatku. Knižnica má dve pobočky – pobočka SNP a pobočka Rozkvet.

Zámer v roku 2010 – rozšíriť kapacitu knižnice sprevádzkovaním priestorov v podkroví budovy. **Do roku 2013** zabezpečiť poskytovanie knižničných služieb na jednej adrese.

3. Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne

Je zriadená a vykonáva svoju činnosť v zmysle zákona č. 183/2000 Z. z. o knižniciach v znení neskorších predpisov

Knižnica je regionálnou knižnicou pre obce na území okresov Trenčín, Nové Mesto nad Váhom, Bánovce nad Bebravou a Myjava. Plní aj funkciu obecnej – mestskej verejnej knižnice pre Mesto Trenčín. Koordinuje a poradensky usmerňuje ostatné regionálne knižnice v Trenčianskom samosprávnom kraji. Zabezpečuje úlohy spojené s bibliografickou registráciou a koordináciou bibliografickej činnosti v Trenčianskom samosprávnom kraji. Zabezpečuje úlohy spojené s dokumentovaním stavu a rozvojom knižnično-informačných služieb

verejnosti prostredníctvom knižničného systému v Trenčianskom samosprávnom kraji. Zabezpečuje úlohy spojené s elektronizáciou a internetizáciou knižníc.

Buduje, spracúva, uchováva a sprístupňuje univerzálny knižničný fond bez ohľadu na nosič informácií, s osobitným dôrazom na regionálne dokumenty. Poskytuje používateľom komplexné knižničné služby, najmä absenčné a prezenčné vypožičiavanie dokumentov z vlastných fondov i z fondov ďalších knižníc na území Slovenskej republiky i v zahraničí prostredníctvom medziknižničnej výpožičnej služby a medzinárodnej medziknižničnej výpožičnej služby. Poskytuje komplexné bibliograficko-informačné služby z vlastných a externých databáz a zabezpečuje prístup k vonkajším informačným zdrojom. Realizuje kultúrno-spoločenské podujatia súvisiace s poslaním knižnice, ktorými podporuje vzdelávanie a všestranný kultúrny rozvoj obyvateľov. Knižnica je regionálnym koordinačným, vzdelávacím, metodickým a dokumentačným strediskom pre knižnice vo svojej územnej pôsobnosti. Je bibliografickým pracoviskom a strediskom informácií v regióne a o regióne, utvára a sprístupňuje regionálne bibliografické a faktografické databázy, odborne spracúva a sprístupňuje súbežnú a retrospektívnu regionálnu bibliografiu a plní úlohy spojené s koordináciou bibliografickej činnosti v regióne, podieľa sa na tvorbe súborných katalógov. Zabezpečuje na základe zmluvných vzťahov dopĺňanie a odborné spracovanie knižničných fondov obecných knižníc, poskytuje metodické a poradenské služby mestským a obecným knižniciam, knižniciam iných typov a ich zriaďovateľom alebo zakladateľom vo svojej územnej pôsobnosti. Vykonáva reklamné a propagačné aktivity súvisiace so zabezpečovaním akcií, ktorých je organizátorom alebo spoluorganizátorom. Zúčastňuje sa na tvorbe, udržiavaní a sprístupňovaní súborných katalógov knižníc. Vykonáva rešeršné činnosti.

Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne sídli na Námestí SNP č. 2. Ďalšie jej pracoviská sú na Hasičskej ulici, na sídlisku Juh, v nákupnom stredisku Družba v Trenčíne, v Kubrej a Opatovej nad Váhom.

Pracovisko Verejnej knižnice M. Rešetku v Trenčíne na Dlhých Honoch bolo presťahované do náhradných priestorov v nákupnom stredisku Družba

Zámer do roku 2013 zabezpečiť zmenu organizácie knižnice tak, aby sa poskytovali služby z jednej adresy.

2. informačný deň Vidieckeho parlamentu

4. Trenčianske osvetové stredisko v Trenčíne

Je zriadené a vykonáva svoju činnosť v zmysle zákona č. 61/2000 Z. z. o osvetovej činnosti

Je zariadením zabezpečujúcim osvetovú činnosť, v kultúre a osvety na základe záujmov a potrieb občanov v podmienkach miest a obcí. Svoje poslanie plní v územnej pôsobnosti okresov Trenčín, Nové Mesto nad Váhom a Bánovce nad Bebravou. Poskytuje poradenské služby realizátorom osvetovej činnosti, pričom pôsobí ako odbornoporadenské, vzdelávacie, metodické a informačné centrum. Organizuje tvorivé aktivity v jednotlivých oblastiach kultúrno-výchovnej činnosti a podieľa sa na uchovávaní, ochrane a sprístupňovaní hodnôt ľudovej kultúry. Nadväzuje priame vzťahy s inými právnickými a fyzickými osobami zaoberajúcimi sa kultúrno-výchovnou činnosťou v Slovenskej republike i v zahraničí. Odborne a organizačne pripravuje kultúrno-spoločenské a vzdelávacie podujatia regionálneho, nadregionálneho i medzinárodného charakteru. Zabezpečuje a organizuje kultúrne aktivity miestneho a regionálneho charakteru pre špecifické skupiny obyvateľstva. Vykonáva reklamné a propagačné aktivity súvisiace so zabezpečovaním akcií, ktorých je organizátorom alebo spoluorganizátorom.

Trenčianske osvetové stredisko v Trenčíne má sídlo v budove Úradu Trenčianskeho samosprávneho kraja na adrese: K dolnej stanici 7282/20A, 911 01 v Trenčíne.

5. Považské osvetové stredisko v Považskej Bystrici

Je zriadené a vykonáva svoju činnosť v zmysle zákona č. 61/2000 Z. z. o osvetovej činnosti

Je osvetovým zariadením so všeobecným zameraním zabezpečujúcim osvetovú činnosť, ktoré aktívne napomáha cieľavedomému rozvoju kultúry a osvety na základe záujmov a potrieb občanov v podmienkach miest a obcí. Svoje poslanie plní v územnej pôsobnosti okresov Považská Bystrica, Ilava a Púchov. Poskytuje poradenské služby realizátorom osvetovej činnosti, pričom pôsobí ako odbornoporadenské, vzdelávacie, metodické a informačné centrum. Organizuje tvorivé aktivity v jednotlivých oblastiach kultúrno-výchovnej činnosti a podieľa sa na uchovávaní, ochrane a sprístupňovaní hodnôt ľudovej kultúry. Nadväzuje priame vzťahy s inými právnickými a fyzickými osobami zaoberajúcimi sa

kultúrno-výchovnou činnosťou v Slovenskej republike i v zahraničí. Odborne a organizačne pripravuje kultúrno-spoločenské a vzdelávacie podujatia regionálneho, nadregionálneho i medzinárodného charakteru. Zabezpečuje a organizuje kultúrne aktivity miestneho a regionálneho charakteru pre špecifické skupiny obyvateľstva. Vykonáva reklamné a propagačné aktivity súvisiace so zabezpečovaním akcií, ktorých je organizátorom alebo spoluorganizátorom.

Považské osvetové stredisko v Považskej Bystrici sídli na Ulici odborov 244/8 v Považskej Bystrici.

Zámer do roku 2013 – prestavba a rekonštrukcia budovy na Ulici odborov 244/8 v Považskej Bystrici

6. Regionálne kultúrne centrum v Prievidzi

Je zriadené a vykonáva svoju činnosť v zmysle zákona č. 61/2000 Z. z. o osvetovej činnosti

Je osvetovým zariadením so všeobecným zameraním zabezpečujúcim osvetovú činnosť, ktoré aktívne napomáha cieľavedomému rozvoju kultúry a osvety na základe záujmov a potrieb občanov v podmienkach miest a obcí. Svoje poslanie plní v územnej pôsobnosti okresov Prievidza a Partizánske. Poskytuje poradenské služby realizátorom osvetovej činnosti, pričom pôsobí ako odbornoporadenské, vzdelávacie, metodické a informačné centrum. Organizuje tvorivé aktivity v jednotlivých oblastiach kultúrno-výchovnej činnosti a podieľa sa na uchovávaní, ochrane a sprístupňovaní hodnôt ľudovej kultúry. Nadväzuje priame vzťahy s inými právnickými a fyzickými osobami zaoberajúcimi sa kultúrno-výchovnou činnosťou v Slovenskej republike i v zahraničí. Odborne a organizačne pripravuje kultúrno-spoločenské a vzdelávacie podujatia regionálneho, nadregionálneho i medzinárodného charakteru. Zabezpečuje a organizuje kultúrne aktivity miestneho a regionálneho charakteru pre špecifické skupiny obyvateľstva. Vykonáva reklamné a propagačné aktivity súvisiace so zabezpečovaním akcií, ktorých je organizátorom alebo spoluorganizátorom.

Regionálne kultúrne centrum v Prievidzi sídli na Záhradníckej 19. V roku 2007 bola realizovaná prístavba kultúrno-spoločenského centra. Boli pristavené galéria, polyfunkčná sála, skladové priestory, zrekonštruované šatne pre účinkujúcich, sociálne zariadenia, kuchyňa.

7. Centrum tradičnej kultúry v Myjave

Je zriadené a vykonáva svoju činnosť v zmysle zákona č. 61/2000 Z. z. o osvetovej činnosti

Je osvetovým zariadením so všeobecným zameraním zabezpečujúcim osvetovú činnosť, ktoré aktívne napomáha cieľavedomému rozvoju kultúry a osvetu na základe záujmov a potrieb občanov v podmienkach miest a obcí. Svoje poslanie plní v územnej pôsobnosti miest a obcí regiónu Myjava. Určením a vymedzením odborného zamerania plní úlohy a činnosti v územnej pôsobnosti Trenčianskeho kraja. Poskytuje poradenské služby realizátorom osvetovej činnosti, pričom pôsobí ako odbornoporadenské, vzdelávacie, metodické a informačné centrum. Organizuje tvorivé aktivity v jednotlivých oblastiach kultúrno-výchovnej činnosti a podieľa sa na uchovávaní, ochrane a sprístupňovaní hodnôt ľudovej kultúry. Nadväzuje priame vzťahy s inými právnickými a fyzickými osobami zaoberajúcimi sa kultúrno-výchovnou činnosťou v Slovenskej republike i v zahraničí. Odborne a organizačne pripravuje kultúrno-spoločenské a vzdelávacie podujatia regionálneho, nadregionálneho i medzinárodného charakteru. Zabezpečuje a organizuje kultúrne aktivity miestneho a regionálneho charakteru pre špecifické skupiny obyvateľstva. Vykonáva reklamné a propagačné aktivity súvisiace so zabezpečovaním akcií, ktorých je organizátorom alebo spoluorganizátorom. Pripravuje koncepčné, programové a rozvojové projekty v oblasti etnografie, etnochoreológie a etnomuzikológie, odborne a organizačne pripravuje kultúrno-spoločenské a vzdelávacie podujatia regionálneho, nadregionálneho a medzinárodného charakteru v tejto oblasti. Pôsobí ako odbornoporadenské, vzdelávacie, metodické a informačné centrum v oblasti tradičnej kultúry v územnej pôsobnosti Trenčianskeho kraja. Archivuje materiály dokumentujúce rôzne formy živej tradičnej kultúry regiónu a vytvára z nich archív a študijný materiál pre verejnosť, digitalizuje staré archívne materiály, eviduje kolektívy a jednotlivcov pôsobiacich v rôznych oblastiach folkloristiky a živej tradičnej kultúry, dokumentuje a archivuje ich činnosť. Šíri databázy cez multimédia.

Centrum tradičnej kultúry v Myjave sídli v Dome kultúry Samka Dudíka v Myjave na Partizánskej ulici 290/17, kde má k dispozícii v bezplatnom prenájme kancelárske a sociálne priestory.

8. Hvezdáreň v Partizánskom

Je zriadená a vykonáva svoju činnosť v zmysle zákona č. 61/2000 Z. z. o osvetovej činnosti

Je špecializovanou organizáciou, ktorá aktívne prispieva k rozvoju kultúry a vedy tým, že plní úlohy na úseku kultúrno-výchovnej, popularizačno-vzdelávacej, pozorovateľsko-výskumnej, odbornoporadenskej činnosti v oblasti astronómie a príbuzných prírodných a technických vied, zároveň sa podieľa na sústavnej vzdelávacej práci detí, mládeže a širokej verejnosti. Poskytuje metodické, informačné, poradenské a ďalšie odborné služby verejnosti a záujemcom v oblasti astronómie a príbuzných prírodných a technických vied. Rieši vlastné výskumné a odbornovzdelávacie úlohy v oblasti základného astronomického výskumu, meteorológie a rádioastronómie. Nadväzuje priame vzťahy s inými právnickými a fyzickými osobami zaoberajúcimi sa oblasťou astronómie doma i v zahraničí. Vykonáva populárno-vedeckú a odbornú činnosť prostredníctvom audiovizuálnych, multimediálnych programov, videoprojekcie a výstav vo vlastných priestoroch, a v priestoroch iných subjektov. Realizuje kultúrno-spoločenské podujatia súvisiace s poslaním hvezdárne, ktorými podporuje vzdelávanie a všestranný kultúrny rozvoj obyvateľov a podieľa sa na takejto činnosti iných subjektov. Organizuje a zabezpečuje vzdelávanie talentovanej mládeže v oblasti astronomických vied. Vykonáva reklamné a propagačné aktivity, súvisiace so zabezpečením akcií, ktorých je organizátorom alebo spoluorganizátorom. Hvezdáreň sídli v Malých Bieliciach č. 177 v Partizánskom.

- ▶ vybudovaný nový objekt tzv. „Fričov domček“ v areály Hvezdárne v Partizánskom
- ▶ postavené kryté ohnisko v areály hvezdárne
- ▶ vybudovanie digitálnej profesionálnej meteorologickej stanice
- ▶ Zámer do roku 2013 realizovať rekonštrukciu a dostavbu budovy hvezdárne

9. Trenčianske múzeum v Trenčíne

Je zriadené a vykonáva svoju činnosť v zmysle zákona č. 115/1998 Z. z. o múzeách a galériách a ochrane predmetov múzejnej hodnoty a galerijnej hodnoty v znení neskorších predpisov

Ako špecializovaná právnická osoba na základe prieskumu a vedeckého výskumu zhromažďuje,

2. informačný deň Vidieckeho parlamentu

ochraňuje, vedeckými metódami zhodnocuje a odborne spravuje hmotné dokumenty so zameraním na múzejnú dokumentáciu vývoja prírody a spoločnosti, tieto sprístupňuje verejnosti a využíva vo verejnom záujme. Múzeum plní funkciu v oblasti poskytovania odborných, poradenských, metodických, vzdelávacích a koordinačných služieb pre iné, obecné a súkromné múzeá s pôsobnosťou v rámci Trenčianskeho samosprávneho kraja. Na základe vedeckých a múzejných výskumov buduje zbierkový fond hmotných dokumentov o prírode a spoločnosti, ktoré tvoria súčasť kultúrneho dedičstva. Eviduje a dokumentuje zbierkový fond a spolupracuje pri budovaní centrálnej evidencie múzejných zbierok v Slovenskej republike. Buduje odbornú knižnicu, dokumentáciu a archív, ktoré tvoria primárnu bázu pre odborné determinovanie a prezentáciu zbierkových predmetov, zbierok a múzejných fondov. Ochraňuje, odborne spracováva, reštauruje, spravuje a sprístupňuje zbierkový fond so sprievodnou dokumentáciou, ktoré sú majetkom Trenčianskeho samosprávneho kraja. Prostredníctvom edičnej, vydavateľskej, propagačnej a popularizačnej činnosti zverejňuje výsledky svojej práce. Rieši vlastné výskumné úlohy a podieľa sa na vedeckovýskumnej práci iných inštitúcií. Zbierkové fondy prezentuje expozičnou a výstavnou činnosťou v rámci Slovenskej republiky a v zahraničí. Vystavuje exponáty a prijíma výstavy iných právnických a fyzických osôb. Poskytuje informačné, poradenské a ďalšie odborné služby v súlade so svojím poslaním a zameraním. Nadväzuje priame vzťahy s inými právnickými a fyzickými osobami doma i v zahraničí. Vykonáva mimo výstavnícku, kultúrno-výchovnú činnosť umeleckého a kultúrno-spoločenského charakteru a podieľa sa na takejto činnosti iných subjektov. Zabezpečuje predaj suvenírov a iných drobných predmetov súvisiacich s poslaním a charakterom organizácie. Poskytuje sprievodcovské služby v expozičných a výstavných priestoroch múzea. Vykonáva reklamné a propagačné aktivity, súvisiace so zabezpečovaním akcií, ktorých je organizátorom alebo spoluorganizátorom.

Trenčianske múzeum sídli v budove bývalého Župného domu na Mierovom námestí 46 v Trenčíne. Do správy Trenčianskeho múzea patrí Rodný dom Ľudovíta Štúra a Alexandra Dubčeka v Uhrovci, Kúria Ambrovec v Beckove, Podjavorinské múzeum v Novom Meste nad Váhom, Draškovičov kaštieľ v Čachticiach, Izba Ľudmily Podjavorinskej v Bzinciach pod Javorinou, Katov dom a Karner sv. Michala v Trenčíne, Trenčiansky hrad.

Podjavorinské múzeum v Novom Meste nad Váhom

V roku 2008 bolo zrealizované vydláždenie nádvočia. V roku 2009 bola zrealizovaná zámena bývalého objektu sýpky, ktorý slúžil ako depozitár zbierkových predmetov Podjavorinského múzea v Novom Meste nad Váhom. Trenčianske múzeum odovzdalo objekt sýpky Mestu Nové Mesto nad Váhom a získalo objekt v bývalých kasárňach v Novom Meste nad Váhom. Pripravená projektová dokumentácia – oprava nového objektu a príprava depozitu.

Draškovičov kaštieľ v Čachticiach

Bola zrealizovaná oprava a rekonštrukcia 70 kusov dvojitého okien na prvom poschodí kaštieľa.

Karner sv. Michala

Objekt je po kompletnej rekonštrukcii.

10. Hornonitrianske múzeum v Prievidzi

Je zriadené a vykonáva svoju činnosť v zmysle zákona č. 115/1998 Z. z. o múzeách a galériách a ochrane predmetov múzejnej hodnoty a galerijnej hodnoty v znení neskorších predpisov

Je špecializovaná právnická osoba zriadená Trenčianskym samosprávnym krajom, ktorej základným poslaním je na základe prieskumu a vedeckého výskumu cielavedome zhromažďovať, ochraňovať, vedecky a odborne zhodnocovať a spracovávať hmotné dokumenty so zameraním na múzejnú dokumentáciu vývoja prírody a spoločnosti v oblasti pôsobenia v regióne hornej Nitry, tieto sprístupňovať a využívať vo verejnom záujme. Na základe vedeckých a múzejných výskumov buduje zbierkový fond hmotných dokumentov o prírode a spoločnosti, ktoré tvoria súčasť kultúrneho dedičstva. Eviduje a dokumentuje zbierkový fond a spolupracuje pri budovaní centrálnej evidencie múzejných zbierok v Slovenskej republike. Buduje odbornú knižnicu, dokumentáciu a archív, ktoré tvoria primárnu bázu pre odborné determinovanie a prezentáciu zbierkových predmetov, zbierok a múzejných fondov. Ochraňuje, odborne spracováva, reštauruje, spravuje a sprístupňuje zbierkový fond so sprievodnou dokumentáciou, ktoré sú majetkom Trenčianskeho samosprávneho kraja. Prostredníctvom edičnej, vydavateľskej, propagačnej a popularizačnej činnosti zverejňuje výsledky svojej práce. Rieši vlastné výskumné úlohy a podieľa sa na vedeckovýskumnej práci iných inštitúcií. Zbierkové fondy prezentuje expozičnou a výstavnou činnosťou v rámci Sloven-

2. informačný deň Vidieckeho parlamentu

skej republiky a v zahraničí. Vystavuje exponáty a prijíma výstavy iných právnických a fyzických osôb. Poskytuje informačné, poradenské a ďalšie odborné služby v súlade so svojim poslaním a zameraním. Nadväzuje priame vzťahy s inými právnickými a fyzickými osobami doma i v zahraničí. Vykonáva mimo výstavnícku, kultúrno-výchovnú činnosť umeleckého a kultúrno-spoločenského charakteru a podieľa sa na takejto činnosti iných subjektov. Zabezpečuje predaj suvenírov a iných drobných predmetov súvisiacich s poslaním a charakterom organizácie. Poskytuje sprievodcovské služby v expozičných a výstavných priestoroch múzea. Vykonáva reklamné a propagačné aktivity, súvisiace so zabezpečovaním akcií, ktorých je organizátorom alebo spoluorganizátorom.

Hornonitrianske múzeum v Prievidzi sídli na Košovskej ceste 9. Na Ulici V. Clementisa 40 má pracovisko, ktoré slúži aj ako depozit zbierkových predmetov múzea.

- ▶ príprava projektovej dokumentácie – rekonštrukcia objektu na Košovskej ceste
- ▶ rekonštrukcia strechy v objekte na Ul. V. Clementisa č. 40
- ▶ stavebné úpravy nevyhnuté na zabezpečenie bezpečnosti objektu na Ul. V. Clementisa

11. Vlastivedné múzeum v Považskej Bystrici

Je zriadené a vykonáva svoju činnosť v zmysle zákona č. 115/1998 Z. z. o múzeách a galériách a ochrane predmetov múzejnej hodnoty a galerijnej hodnoty v znení neskorších predpisov

Je špecializovaná právnická osoba zriadená Trenčianskym samosprávnym krajom, ktorej základným poslaním je na základe prieskumu a vedeckého výskumu cieľavedome zhromažďovať, ochraňovať, vedecky a odborne zhodnocovať a spracovávať hmotné dokumenty so zameraním na múzejnú dokumentáciu vývoja prírody a spoločnosti, tieto sprístupňovať a využívať vo verejnom záujme. Na základe vedeckých a múzejných výskumov buduje zbierky výtvarných diel a zbierky hmotných dokumentov o prírode a spoločnosti, ktoré tvoria súčasť kultúrneho dedičstva. Eviduje a dokumentuje zbierkový fond a spolupracuje pri budovaní centrálnej evidencie múzejných zbierok v Slovenskej republike. Buduje odbornú knižnicu, dokumentáciu a archív, ktoré tvoria primárnu bázu pre odborné determinovanie a prezentáciu zbierkových predmetov, zbierok

a múzejných fondov. Ochraňuje, odborne spracováva, reštauruje, spravuje a sprístupňuje zbierkový fond so sprievodnou dokumentáciou, ktoré sú majetkom Trenčianskeho samosprávneho kraja. Prostredníctvom edičnej, vydavateľskej, propagačnej a popularizačnej činnosti zverejňuje výsledky svojej práce. Rieši vlastné výskumné úlohy a podieľa sa na vedeckovýskumnej práci iných inštitúcií. Zbierkové fondy prezentuje expozičnou a výstavnou činnosťou v rámci Slovenskej republiky a v zahraničí. Vystavuje exponáty a prijíma výstavy iných právnických a fyzických osôb. Poskytuje informačné, poradenské a ďalšie odborné služby v súlade so svojim poslaním a zameraním. Nadväzuje priame vzťahy s inými právnickými a fyzickými osobami doma i v zahraničí. Vykonáva mimo výstavnícku, kultúrno-výchovnú činnosť umeleckého a kultúrno-spoločenského charakteru a podieľa sa na takejto činnosti iných subjektov. Zabezpečuje predaj suvenírov a iných drobných predmetov súvisiacich s poslaním a charakterom organizácie. Poskytuje sprievodcovské služby v expozičných a výstavných priestoroch múzea. Vykonáva reklamné a propagačné aktivity, súvisiace so zabezpečovaním akcií, ktorých je organizátorom alebo spoluorganizátorom.

Vlastivedné múzeum v Považskej Bystrici sídli na Ulici odborov 244/8 v Považskej Bystrici. Jeho výstavný priestor je situovaný v kaštieli v Jasenici, obci neďaleko Považskej Bystrice.

- ▶ príprava projektovej dokumentácie – prestavba a rekonštrukcia budovy na Ulici odborov 244/8 v Považskej Bystrici

12. Galéria Miloša Alexandra Bazovského v Trenčíne

Je zriadená a vykonáva svoju činnosť v zmysle zákona č. 115/1998 Z. z. o múzeách a galériách a ochrane predmetov múzejnej hodnoty a galerijnej hodnoty v znení neskorších predpisov

Je špecializovaná právnická osoba zriadená Trenčianskym samosprávnym krajom, ktorej základným poslaním je na základe prieskumu a vedeckého výskumu cieľavedome zhromažďovať, ochraňovať, vedecky a odborne zhodnocovať a spracovávať zbierkové predmety, tieto sprístupňovať a využívať vo verejnom záujme. Galéria plní svoju funkciu s pôsobnosťou v rámci Trenčianskeho samosprávneho kraja v oblasti poskytovania odbornoporaďenských, metodických a koordinačných služieb

2. informačný deň Vidieckeho parlamentu

pre iné galérie. Na základe prieskumu a vedeckého výskumu buduje zbierkový fond výtvarných diel a hmotných dokumentov o výtvarnom umení, ktoré tvoria súčasť kultúrneho dedičstva s osobitným zameraním na slovenské výtvarné umenie 20. a 21. storočia a tvorbu Miloša Alexandra Bazovského. Odborne spravuje, t. j. nadobúda, odborne eviduje a vyraduje, ochraňuje, interpretuje, konzervuje, reštauruje a sprístupňuje zbierkový fond, ktorý je s príslušnou dokumentáciou majetkom trenčianskeho samosprávneho kraja v správe galérie. Dokumentuje, katalogizuje zbierkové predmety a spolupracuje pri budovaní centrálnej evidencie galerijných zbierok v Slovenskej republike. Buduje umenovednú knižnicu, dokumentáciu a archív výtvarného umenia a výtvarného diania. Rieši vlastné výskumné úlohy a podieľa sa na vedeckovýskumných úlohách v spolupráci s inými inštitúciami. Zbierkové fondy prezentuje expozičnou a výstavnou činnosťou vo vlastných a cudzích priestoroch na území Slovenskej

republiky a v zahraničí. Vystavuje výtvarné diela a prijíma výstavy iných právnických a fyzických osôb. Vykonáva kultúrno-vzdelávaciu činnosť umeleckého a kultúrno-spoločenského charakteru a podieľa sa na tejto činnosti iných subjektov. Prostredníctvom vydavateľskej, propagačnej a popularizačnej činnosti zverejňuje výsledky svojej odbornej práce. Poskytuje informačné, poradenské a ďalšie odborné služby verejnosti a vlastníkom predmetov galerijnej hodnoty v súlade so svojím poslaním a zameraním. Vykonáva reklamné a propagačné aktivity, súvisiace so zabezpečovaním akcií, ktorých je organizátorom alebo spoluorganizátorom.

Galéria Miloša Alexandra Bazovského v Trenčíne sídli na Palackého ulici 27.

V roku 2008 – sadové úpravy dvora, rekonštrukcia/výsadba sadových plôch

Ing. Marta Šajbidorová

VYHLÁSENIE ÚČASTNÍKOV

V Nitrianskom Pravne 29.8.2009

Vyhlasenie účastníkov Informačného dňa Vidieckeho parlamentu, konaného 28. - 29. 8. 2009 v Nitrianskom Pravne, venovaného ochrane vidieckeho kultúrneho dedičstva

Účastníci stretnutia, členovia a priaznivci Vidieckeho parlamentu na Slovensku (VIPA SK), vyjadrujú svoju hrdosť na bohatstvo kultúrneho dedičstva (KD) slovenského vidieka a hlásia sa k povinnosti starať sa o jeho ochranu a zveľadovanie. Uvedomujú si význam KD pre zlepšenie a udržanie postavenia a prosperity občanov Slovenska v Európskej únii, zviditeľnenie regiónov a dosiahnutie trvalo udržateľného spôsobu života.

Informačný deň bol súčasťou projektu, vypracovaného v rámci plnenia záverov V. zasadnutia Fóra Vidieckeho parlamentu, podporeného z „Programu rozvoja vidieka 2007 – 2013“. Odznali na ňom prezentácie odborníkov z úrovne ministerstiev, VÚC, mikroregiónov a obcí i samotných ľudových umelcov, prevádzkovateľov ľudových remesiel a tradičných technológií i sponzorov.

Účastníci stretnutia oceňujú prácu tisícok zberateľov, dobrovoľníkov organizujúcich vznik dedinských múzeí, výstavných miestností, skanzénov, zbierok, súborov a spolkov, usilujúcich sa o to, aby sa klenoty hmotných produktov nestrácali a aby nehmotné hodnoty – slovesnosť a melódie – neupadali do zabudnutia.

Účastníci stretnutia oceňujú vážny záujem Vidieckeho parlamentu na Slovensku o ochranu kultúrneho dedičstva a jeho prezentáciu odbornej i laickej verejnosti a oceňujú jeho snahy o partnerskú spoluprácu s organizáciami zameranými na ochranu tradičných hodnôt vidieka, najmä so Spolkom pre obnovu dediny, Detvianskou umeleckou kolóniou a Academiou Istropolitana Nova. Odporúčajú mu rozšíriť túto spoluprácu na ďalšie MNO, ZMOS, SAŽP, Ústav krajiny ekológie SAV, Geografický ústav SAV a i.

Zvlášť odporúčajú usilovať sa o zapojenie krajských a obecných samospráv. Nikto nemôže zbaviť starostov a samosprávy zodpovednosti za zachovanie vidieckeho kultúrneho dedičstva v nimi riadených územiach. Samosprávy by mali pre tento účel:

2. informačný deň Vidieckeho parlamentu

Účastníci 2. infodňa pri koncipovaní vyhlásenia

- ▶ zaradiť aktivity v oblasti ochrany a rozvoja KD medzi priority obce,
- ▶ v rámci možností vyčleniť dostupné finančné zdroje,
- ▶ vzdelávať a motivovať občanov i členov zastupiteľstiev,
- ▶ využívať kultúrne dedičstvo spolu s prírodným bohatstvom ako nástroj marketingu územia,
- ▶ uplatňovať represiu za vandalizmus a porušovanie ochrany kultúrneho dedičstva na základe monitorovania kamerovým systémom, hliadkami ap.,
- ▶ odformalizovať a aktualizovať PHSR, aby sa stali skutočným a efektívnym nástrojom pre plánovaný rozvoj obcí a regiónov vrátane KD
- ▶ posilniť partnerskú spoluprácu s podnikateľskou sférou a mimovládny sektorom.

Odporúčajú VIPA SK vyžadovať od zákonodarcov a exekutívy na národnej úrovni zvýšenie dôrazu na zachovanie vidieckeho kultúrneho dedičstva:

- ▶ agendou **ochrany kultúrneho dedičstva** ako jednej z ťažiskových zložiek kultúry sa trvale zaoberať na príslušnej sekcii Ministerstva kultúry SR,
- ▶ odstraňovať prekážky spôsobené nadmernou byrokraciou, nedostatkom financií, nezaujmom orgánov ap.
- ▶ na ochranu vidieckeho kultúrneho dedičstva využívať eurofondy prostredníctvom vyhlásenia samostatných opatrení a výziev, ako aj zaradením príslušných kritérií do systému hodnotenia žiadostí o granty

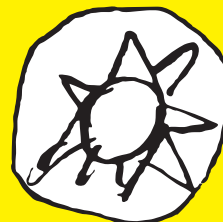
- ▶ vytvoriť podmienky pre osvetu, bezplatné poradenstvo a systematické vzdelávanie v oblasti ochrany vidieckeho kultúrneho dedičstva pre širokú verejnosť i pre školy (napr. zavádzaním vyučovacieho predmetu - regionálna výchova),
- ▶ podporiť Program obnovy dediny, zameraný na ochranu tradičných hodnôt života na vidieku,
- ▶ podnieť transfer poznatkov našej vedy a výskumu do praxe na slovenskom vidieku,
- ▶ prispôbiť vzdelávanie potrebám ochrany a rozvoja KD na vidieku – slovensky vidiek potrebuje oveľa viac kvalitných remeselníkov, výrobcov a stavbárov, ktorí ovládajú tradičné postupy, technológie a vzory, pretože len ich dostupnosť a efektívnosť môže znížiť cenu a zaručiť obnovu a využívanie hodnôt KD v každodennom živote obyvateľov Slovenska – stále sme svedkami nekritického masového prijímania architektonických a iných prvkov zo zahraničia na úkor vlastného dedičstva,
- ▶ aby sa toto úsilie netriešilo medzi záujmy rezortov presadzovať vznik Rady vlády pre vidiek, ako poradného, koordinačného a iniciatívneho orgánu Vlády SR.

My, členovia a priaznivci Vidieckeho parlamentu na Slovensku chceme najmä:

- ▶ byť nápomocní pri rozvíjaní povedomia o význame ochrana vidieckeho kultúrneho dedičstva,
- ▶ byť aktívne prítomní pri tvorbe zákonov, lobbovaní, vzdelávaní, propagácii a realizácii aktivít na podporu ochrany vidieckeho kultúrneho dedičstva,
- ▶ účinne propagovať význam nielen folklóru (piesne, tance, ľudová slovesnosť), ale aj ľudovej architektúry, vidieckeho životného štýlu, tradičných technológií poľnohospodárstva a vidieckych remesiel, kultúrnej krajiny, gastronomických špecialít, vyšľachtených druhov a plemien rastlín a domácich zvierat a ďalších zložiek kultúrneho dedičstva,

Pretože poklady kultúrneho dedičstva významne prispievajú ku kvalite života na vidieku, sú zdrojom poučenia, národnej hrdosti a významnou atraktivitou podporujúcou rozvoj cestovného ruchu.

Účastníci 2. Informačného dňa vidieckeho parlamentu

**VIDIECKY PARLAMENT
NA SLOVENSKU**

Kontakt:
Kapitulská 13
974 01 Banská Bystrica
tel.: 048/415 20 22
e-mail: vipa@vipa.sk
www.vipa.sk

**náš
vidiek**

Vydavateľ: OZ VIPA SK
Vychádza pre vnútornú potrebu organizácie
Náklad: 1500 ks
Uzávierka nasledujúceho čísla: ???????
Redakcia: Ing. Ladislav Hudák
Grafická úprava: Ing. arch. Pavol Borodovčák
Tlačiareň: Róbert Jurových - NIKARA, Krupina
Neprešlo jazykovou úpravou.

bodka na záver

***Nepochybujte, že malá skupina
mysliacich a angažovaných
občanov môže zmeniť svet.
Fakticky, je to jej jediné
poslanie.***

*Margaret Mead,
americká antropologička,
zameraná na kulturu, (1901 – 1978)*

***Never doubt that a small
group of thoughtful, committed
citizens can change the world;
indeed, it's the only thing that
ever has.***

*Margaret Mead,
American cultural anthropologist,
(1901 – 1978)*